

EN TID TIL AT LEVE OG EN TID TIL AT DØ

A. A. SENFOUTRE

FORLAGET
MED ANDRE ORD

En tid til at leve og en tid til at dø

En tid til at leve og en tid til at dø

EN KØBENHAVNERROMAN

A. A. Senfoutre

:: D
Forlaget
Med Andre Ord

København
2016

COPYRIGHT © 2016 Nicholas Buhmann-Holmes

LAYOUT af Nicolai Wæver Steskow

COVER ART © Jakob Hedegaard Olsen

Forlaget Med Andre Ord er et non-profit forlag,
der udgiver ny dansk tekst.

ISBN 978-87-999543-0-8

Trykt hos Christensen Grafisk
Første udgave | Første oplag

Stort tak til Jakob Hedegaard Olsen, Daniel Madsen
og Nicolai Steskow for uundværlig hjælp.

Særligt stort tak til Pernille Jensen
for alt det ovenstående og meget, meget mere.

“Vis mig du er en helt,” siger du,
og springer.

– Nicolai Steskow

— Prolog —

Latterligt.

“As Dr. King said at this occasion so many years ago, ‘I refuse to accept despair as the final response to the ambiguities of history. I refuse to accept the idea that the ‘isness’ of man’s present nature makes him morally incapable of reaching up for the eternal ‘oughtness’ that forever confronts him.’

So let us reach for the world that ought to be – that spark of the divine that still stirs within each of our souls. Somewhere today, in the here and now, a soldier sees he’s outgunned but stands firm to keep the peace. Somewhere today, in this world, a young protestor awaits the brutality of her government, but has the courage to march on. Somewhere today, a mother facing punishing poverty still takes the time to teach her child, who believes that a cruel world still has a place for his dreams.”

Latterligt. Så latterligt.

Det er svært at sige, præcis hvornår latterligheden startede. Men da Obama stod og gav sin Nobel-forelæsning efter at have fået overrakt Nobels Fredspris 2009, da var det tydeligt. Helt tydeligt. Et skisma havde fundet sted, et afgørende brud i det sindelags-paradigme, som giver Verden sin røde tråd i verdensbegivenheder. Her stod han, den nye leder af den frie verden, De Forenede Amerikanske Staters nye præsident, og tog imod Nobels Fredspris. Ganske koncist udspillede Verden sine luner. Lige der. Som et omen. Et omen helt konkret om Obamas tid som præsident, som lige der, under hans egen tale, blev dømt til hykleri, til droner og krig. Til latterlighed. Ikke fordi Nobels Fredspris ikke tidligere har haft kontroversielle modtagere. Kissinger modtog den i 1973 efter at have bombet vietnamesere og cambodjanere, blandt de mest berømmede af de berygtede.

Men Obamas Nobelpris var en forskudsforbandelse, det var Verden, der tilrettelagde historien, som kun netop Verden kan gøre det – når verdensbegivenheder bliver flettet og sat i system, så netop det *historiske* står frem. Når der sås frø for at *historien* kan lade sig vise, for at den kan flamme så tydeligt, at menneskene husker på, at den findes. *Historien*. At den er levende og skabt af mennesker men tilhørende en større orden, en naturlov skabt af menneskene som fælleskab: Den Historiske Nødvendighed. Det, som Obamas Nobelpris var billede på: at historien *må* og *skal* stå frem, være til. At historien er Historien. En entitet. Og Obamas Nobelpris var det endelige tegn på Historiens endelige indvarsling af den nye tidsalder: Den Latterlige.

Det er svært at sige, præcis hvornår Latterligheden startede. Der var tegn allerede inden Obamas Nobelpris. Man kan argumentere for, at Latterligheden allerede havde sat ind, da Muntadhar al-Zaidi smed sko efter George Bush. Og

missede. To gange. Man kan mene for, at det var Latterligheden, der netop da gav sig til kende på verdens-scenen. To missede sko. Så latterligt. Man kan mene, at det var Latterligheden, der her havde besjælet denne verdensbegivenhed – og man vil efter min bedste overbevisning have ret. Men hvor startede Latterligheden? Var det en revolution, eller var det en flydende bevægelse? Jeg vil hævde – i en snert af danocentrisme, som jeg dog nok synes i denne sammenhæng er helt på sin plads – at Latterligheden startede i Danmark. I marts 2007.

Latterligheden er afløseren til det 21. århundredes første seriøse vestlige tidsalder, den der nu står så tydeligt frem: Den Moderne Sindssyge. Bush, Fogh og Blair – alle tre forlader de posten som politisk statsoverhoved inden for halvandet år, Bush som sidste i januar 2009, og dermed indkapsler de og sætter en naturlig ende på Den Moderne Sindssyge, således at et nyt vestligt orienteret verdensparadigme kan indfinde sig: Latterligheden. Men i marts 2007, i lille Danmark, på Nørrebro, tre måneder inden Tony Blair går af som leder af regeringspartiet Labour, der går Den Moderne Sindssyge i naturlig udvikling mod Den Latterlige, et brat, pludseligt men alligevel organisk skifte. Og i kontrast til enhver solid danskers folkeskolevisdom om hvordan revolutioner er udgået fra det store udland og først senere, stille men sikkert, har forplantet sig til danernes fattede magelighed, eller Grundtvigs ”Vi er ikke skabte til Høihed og Blæst, Ved Jorden at blive, det tjener os bedst!”, er det min påstand, at Latterligheden finder sin kim i det danske. I marts 2007.

Sagen om salget af grunden Jagtvej 69 til Faderhuset (en institution, der i sig selv er en parafrase på Den Moderne Sindssyge) er historien om, hvordan pengenes eget elitokrati nu var krøbet helt ind på folket – i en art bebudelse af

finanskrisen, af trojkaens og pengeverdenens statsherredømme i kølvandet på den europæiske gældskrise – hvordan det nu ikke længere lod sig skjule bag gode intentioner, når det ikke bare prædikede for folket, men aflyste folkets styre. Nej, nu var lyden, at vi har penge, *deraf* har vi ret. Ret til at smide jer ud. Den Moderne Sindssyge. Og ud kom de. Ud på gaderne. Gaden i brand. Det materielle i brand. Som en markering af den private ejendomsret. De u-ejende i kampen mod at eje. Men man ejede dem. Ownede dem. Dem på gaderne, de blev ownet – og det blev de først for alvor, først rigtigt, da man rev Ungdomshuset ned. Det stykke af Det Materielle, det *følge* ejerskab, der betød noget, det rev man ned, for at udstille at de u-ejende jo alligevel ikke selv var så ligeglade med det, de følte de ejede, og for at alle kunne se *retten* – retten til at eje denne grund. Kun denne grund.

Man ville bygge noget nyt, Faderhuset ville – men det ville man nok ikke i sidste ende. Det er i hvert fald min vurdering. Nej, man ville smadre dem, smadre de u-ejende, dem på gaderne, med deres egen utilstrækkelighed. Her er grunden, vi *ej* den, vi owner jer, vi vil ikke bygge en skid på den, og I kan bare se til. Eller I kan kaste med nogle af de sten, der engang udgjorde det, I holdt af. Men vi bygger intet på den. Så kan I se den. Tomheden. Og der står den endnu – tom. Ikke ligegyldig. Ikke som ingenting. Men latterlig. Dybt latterlig. Sindssygen blev til latterlighed. Latterligheden. Og dét er Latterlighedens første monument – den indholdstunge tomhed. Og man har følt den lige siden. Verden har følt den. Latterligheden. Vi udlever den.

I optegnelserne til Hedda Gabler skriver Henrik Ibsen, ”Livet er ikke sørgeligt. Livet er latterligt. Og *det* kan ikke bæres.” Sørgelighed kan man tage på sig, man kan *sørge*, og man kan gå i sort, og alle vil kunne se, at man sørger. Sorg

bliver gerne en ven, man kan betro sig til, det er en tilstand, og sørgelighed forener, sørgelighed er en gateway til indsigt og bevidsthed. Sørgelighed opfylder et menneskes følelsesbehov. Men latterlighed. Latterligheden beskuer man blot. Den fordrer eller fremprovokerer ikke handling, nærmere stillestående betragten. Den rummer ikke flere spørgsmål, ikke flere veje at gå, den viser ikke mod nye højder eller dybder, den fører ikke længere ind i sindet, den leder ikke mod nye vidder. Den står bare. Lige der. Og ser ud. Så latterlig. Og man ser på. Man accepterer den. Eller man gør som Ibsens Hedda Gabler. Gør det hele forbi, når latterligheden er blevet for stor. Når man i livet kun kan se til. Når døden er ens sidste aktive tilvalg, når livet er blevet passivitet, et selvstudium af latterlig stirren-sig-blind på sit eget livs ståen stille.

Således også med menneskene i dag. Man har resigneret til Latterligheden. Det er ikke bare det, at man ved, hvad der sker. Det er ikke bare, at man ved, hvordan man overvåges og lagres, men resignerer ved fortsættelsen af gamle vaner og handlemønstre. Ikke bare det at man ved, hvordan en klimakatastrofe kommer tættere og tættere på, mens man fortsætter i samme gamle spor (COP15 er i øvrigt også en god markør for Latterlighedens indtræden). Ikke bare det, at man på TV kan se mennesker dø – ikke bare det, at man lader sig fremmedgøre over for det andet menneske, fordi der er en skærm imellem. Det er det, at det er en folkebevægelse, en folkekæmper. Det resignerende, det reaktionære er en folkeformation, en forening. Og den skal sejre, mener man.

Og det er dét, der for alvor er latterligt.

Hvor Hedda Gabler vidste, at der var én død, hun selv kunne vælge – og som hun valgte – og en anden, en mageligt pinefuld død ved blot at blive ledsager på Latterlighedens selvkørende vogn, der har menneskene i dag, det vestlige

menneske selvfølgelig, valgt stik modsat, nemlig at lade Latterligheden tilintetgøre mennesket selv. At gå til grunde som beskuer af sit eget liv. Men måske er det netop det, der er menneskeligheden? Måske.

Folk elsker tanken og drømmen om den erklærede død, om dommedagens fuldstændiggørelse: at vi ikke kan gøre mere. Og hvor kommer dette, der ligner et menneskeligt grundvilkår, fra? Er det blot behaget fra den uendelige defaitisme; at jeg kan leve mit liv sådan og sådan, men ingenting nytter det, derfor kan jeg lige så godt gå magelighedens vej? Eller er det nærmere *nydelsen* end behaget, ja, en art *liderlig opstemthed* ved tanken om, at det hele går under? Er det i sidste ende en retfærdighedsfølelse – som i endnu højere grad giver sig til udtryk for Vestens Privilegerede, der i al oplysthed udmærket ved, at alt for meget har været dem skænket? Vestens Privilegerede, der i stedet for aktivt at søge bod for denne uretfærdighed og gøre op med verdens forfærdeligheder, i stedet lader Verden selv opgøre for uretfærdigheden ved mødet med Latterligheden og dens eskatologi, hvor alt der kræves for undergangen er, at man ser til? Nej. Dødsforelskelsen er ikke kun at finde hos Vestens i-materielle-henseender-objektivt-set samvittighedsbyrdeberettigede. Forholdet til samvittigheden og Den Store Anden, Den Dømmende, Den Retfærdige er universel som det masochistiske, som individets og hele folkets tryglen efter at blive straffet for den syndighed, det er at være et menneske i en verden, vi finder os alt for ansvarlige og samtidig magtesløse over for. Fordi vi synder hele tiden. I tanker, i sind. Sindets Synd, det er den værste af dem alle. Når vi føler os Onde. Når vi en sjælden gang for alvor kan ane omridset af vores sind, tyngden af den væren, sindet indeholder – dér, lige dér sker det, at vi kan mærke os selv og

det Onde i os. Så straf os, Du Almægtige. Inden vi gør det selv.

Hedda valgte selv at blive frue over døden og livets forhold til Latterligheden. Det samme vil jeg gøre. Snart. Men for nu, så sidder jeg her. Og så vil jeg gå. Gå langt.

— 1 —

Et par passerede forbi bænken. De kiggede på manden, siddende, med sort hættetrøje, hættens trukket over hovedet og øjnene på de to passerende som i dom snarere end registrering. Parret kiggede på hinanden, fniste let og gik videre. Solen var stået op, og der var ikke længere noget at frygte. Heller ikke hætteklædte mænd på bænke ved Vanløse Station. Som de gik videre, passerede de et stålrækværk hældende til den ene side. Her blev en 17-årig dreng kørt ihjel, da han vandrede fuld ud på vejen, netop som en bilist kom kørende med omkring 70 km/t. Bilisten måtte have været påvirket, mente vidner. Han undslap, bilen fandt man senere i Damhussøen, og nogen havde vist nok set en forvirret mand omkring de 40 komme løbende væk fra området. Men det var allerede mere end et døgn siden, og byen var videre. Byen glemmer hurtigt, og byen glemmer for menneskene. Tænk hvis de to passerende skulle plages af tanken om den 17-årige, om de efterladte forældre og to søskende, om hans venner fra gymnasiet. Og om den fremtid han aldrig fik – om hans tid som børnelæge på Skejby Sygehus; om hans to børn og den kone, han mødte i Trøjborg Beboerhus bare få måneder efter han var flyttet til Århus; om dengang han lavede den bedste børnefødselsdag nogensinde; om da han gav børnene den hundehvalp de havde ønsket sig allermest; om den kærlighed han gav dem alle og de

flasker, han havde stående i sit private skab; om de slag han gav konen når han mente hun blev hysterisk og den skilsmisse, der næsten tog livet af den yngste datter; og om den dag han selv blev for fuld og kørte en 17-årig dreng ihjel. Men alt det var heldigvis lige meget nu. Det ville aldrig ske. Stålrækværket havde taget slagene, byen havde været stød-afdæmper for de tanker, menneskene hellere vil være foruden, og nu stod det tilbage, skævt og grimt. De to passerede forbi, gav et blik til det skæve rækværk, kiggede på hinanden igen og smilte. Smilte sødt og lignede et par, der lige havde haft god sex.

Manden vendte hovedet mod himlen. Det lignede endnu en flot dag. Det var forår, men det har sjældent betydning i Danmark. Skyggen fra hans hoved over bænken nåede ikke længere så langt, flere og flere folk kom ud fra metroen, altid i forskellige tempi, altid holdende deres facade, altid aldrig sammen. Det var vist nok torsdag. Og nu var det altså dag igen. Hvor længe han havde siddet, havde han ikke lyst til at tænke på, men det føltes som længere end det var, netop fordi dagen så tydeligt skred frem, og han så tydeligt sad her. Det var vel denne gnist, han havde manglet, tænkte han. Den impuls. Han begyndte at rejse sig. Et menneske, der bedst kunne beskrives som almindeligt. Et af de mennesker, man aldrig helt ved, om man er stødt ind i flere gange allerede, for mennesket ligner helt og aldeles alle andre. Hættetrøjen gav lidt attitude, jovist, men ikke mere end at anonymiteten var totalt vedligeholdt. Her var en ung, almindelig mand. En mand, der ikke havde lyst til at ligne andet. Et ungt bymenneske, tydeligvis, en ung mand af byen – så meget byen, at han næsten lignede den. Faldt i et med den. En bymand. Bymanden kiggede sig omkring. Vanløse. En rockerborg havde Vanløse, men ellers var det mest de samme

mennesker, der boede her. De samme øvre-middelklasse familier, de borgerlige, der kaldte sig humanister. De var alle sammen landet her. I Vanløse var der jævnt nok til at man bare kunne leve – have sit job, sit godt betalte job, have sit fine hus, og så kunne man ellers leve. Man var københavner uden rigtigt at prøve. Han kiggede mod metroen, henover den og op mod solen, der stod i øst. Den viste vej. Han tog første skridt.

— 2 —

Hvorfor går man? Spørgsmålet var ikke nyt. At vandre var ikke nyt. Han kiggede ned på sine sko. Grå og beskidte. Hvorfor går man? Spørgsmålet var – som nævnt – slet ikke nyt. Tomas Espedal (som bærer rigtige vandrestøvler på en god del af sine gåture, i øvrigt) har skrevet en hel bog om det at gå, og dér fortælles der om andre kendte vandrere. Walt Whitman, Rimbaud, Rousseau, Kant osv. osv. Kierkegaard og Sokrates gik også – de tog ganske vist del i livet med folket på gaden, de *konverserede*, men de gik, og det er ikke uden betydning. Den gående er en tradition. Den rejsende er en anden, nært beslægtet, men den gående er noget i sig selv. Harold Bloom. Eller den vandrende. Casper David Friedrichs Vandringsmand over Tågehavet. En vandringsmand, der stirrer ud i det uendelige. En enkelt vandringsmand overgår selvfølgelig dem alle, en enkelt vandringsmand er mere mytisk end dem alle, netop fordi denne vandringsmand også rummer menneskets egen historie i sig, altså *Historien*. Ahasverus, den evige jøde. Og fortællingen om Ahasverus er selvfølgelig en *vandrehistorie*. En krønike, der er skrevet og delt i mange forskellige versioner. Og en kristen historie, også selvom billedet på den for evigt vandrende jøde er så let at føre over

på Ahasverus' religiøse medtroendes historie. Men det er en kristen historie – for Ahasverus søger ikke efter Kanaans Land. Ahasverus skal gå til Dommedag, den kristne dommedag, Kristus' genkomst. Den vandrende jøde. Den evige jøde. Die ewige Jude. En jøde fanget i en kristen myte, revet ud af sit eget folks historie. *Sit eget folk* – som om kristne og jøder ikke er samme. Nej, Ahasverus er blot en mand taget til fange i én myte i stedet for en anden. Men vandre skal han.

Ahasverus er myten om jøden, der på den ene eller anden måde hånede Jesus på via dolorosa. Jesus hvilede sig et øjeblik, og Ahasverus har måske spurgt til dovenskaben, eller måske blot smidt en kæk bemærkning.

“Hey dig, jødernes konge – ja pas du nu hellere på med den der, så sent som i går var der en, der sprang sit korsbånd! Jesus mand, kom nu! Hav lidt humor! Her, jeg har noget vand du kan drikke. Skal jeg hælde det op i dit krus-i-fix? Hey, jeg troede sguda kun det var damer, der gik med korset! Jesus mand, kom nu! Hva’? Nej?”

“Jeg hviler mig for nu, men du, Ahasverus, skal fortsætte til sidste dag!”

Navnet Ahasverus skulle gå tilbage til Det Gamle Testamente, som en translitteration af en af de persiske konger, Kong Xerxes. Det er også i Det Gamle Testamente, at man finder det, der kunne lægge grunden til den myte om Den Evige Jøde, der først rigtigt opstod i Middelalderen og tog fart i litteraturen fra 1600-tallet. Kain bliver, efter at have gødet Guds jord med Abels blod, sendt bort:

“Din brors blod råber til mig fra jorden,” skriger Gud i sit vanligt rolige gemyt. “Nu skal du være bandlyst fra den jord, som har spærret sit gab op og drukket din brors blod, som du udgød. Når du dyrker jorden, skal den ikke mere give dig sin grøde. Fredløs og flygtning skal du være på jorden!” Og

således vandrede Kain mod nord, byggede et par byer og en slægt, som Syndfloden så pænt og fint skyllede ren og væk. Klimakrisen, ja.

I Hoseas' Bog kan man også finde noget af det, der kan have skabt myten om den evige vandrer. Folket har endnu en gang vendt Gud ryggen, og derfor prædiker profeten Hosea, "Min Gud forkaster dem, for de adlød ham ikke. De skal flakke om blandt folkene."

Og i Det Nye Testamente taler Jesus faktisk til sine disciple om at vandre til hans genkomst, "Sandelig siger jeg jer: Nogle af dem, der står her, skal ikke smage døden, før de ser Menneskesønnen komme i sit rige." Ordlyden er ganske klar, men meningen er en noget anden, end den der fører til Ahasverus' forbandelse – Jesus fortæller nærmere sine disciple, at er de trofaste nok, så skal de ikke dø før Dommedag. Men folket læser gerne Biblen, som Fanden læser... ja. Og på denne måde bliver Ahasverus til, i blandt myter og bagvendte citater. Som også andre hellige skrifter vil have været det, før man skrev dem ned.

Men ud kommer han, Ahasverus, og hvor vi andre er vandrere af *indre, nødvendigt valg*, så er Ahasverus nomade af ydre skæbne, af forbandelse. Men samtidig er Ahasverus en af os – han går med sin forbandelse for evigt, på samme måde som samvittigheden plager som en evig knast under huden, en evig flig af forstanden og sindet, man ellers ihærdigt dækker til med gode gerninger og ihærdig bod. Jesus lod sig korsfæste, tog menneskets synder på sig – men Ahasverus lod han vandre. Og Ahasverus må have spurgt til himlen hvorfor, må have følt sig mere forbandet end nogen anden. Kors hvor kan man være dum, hva'.

At skulle gå et helt, uendeligt liv. “Tab for alt ikke lysten til at gå,” skriver Kierkegaard. “Javel ja,” svarer Ahasverus. Kors.

I litteraturen voksede Ahasverus sig endnu større. Frederik Paludan-Müller baserer et helt digt på Ahasverus og dennes møde med Dommedagen. Og som en god præstesøn – altså Paludan-Müller – så er jøden Ahasverus selvfølgelig kristeligt glad ved den skæbne, der er ham pålagt. Han ser Guds lys i straffen. Til Herren siger Ahasverus:

*“Dog - du er altid naaderig,
Selv naar du Syndens Løn betaler,
Og Straffen selv forklarer dig.
Aartusinder din strenge Dom
Jeg her paa Jorden bærer om,
Og uafsladelig min Mund
Din Naades Priis forkynder kun,
Og evig bortstødt af min Dommer,
Min Frelser nærmere jeg kommer.
Saa dannet du ved Tidens Smerte
For Evighedens Trøst mit Hjerte,
Og løste mig den store Gaade,
At Dom er Haab - at Strafer Naade”*

At dom er håb. At straf er nåde. Om det er det menneskelige grundvilkår af søgen efter fornuft i ufornuften, af mening i det meningsløse, Ahasverus deklamerer, eller om Paludan-Müller bare lader den arme jøde udleve Stockholm-syndromet, er ikke helt klart. Men *Historien* var ikke færdig med den evige jøde. Forbandet blev han nemlig først for alvor, da Det Tredje Rige tog fat om ham – eller hans “forbandelse”, hans evige jødehed, Der Ewige Jude. Og selvom propagandafilmen ikke

nævner myten Ahasverus, så cementerer den hans forbandelse, hans tilnavn, hans – og jødernes – evige vandren, som et anti-semitismens credo. Stakkels, stakkels Ahasverus. En simpel dum bemærkning mod ham, der kaldte sig jødernes konge – og som sikkert mange andre på samme tid, i andre stunder, også lod hånt om – og dernæst forbandet, forbandet til endda at lægge tilnavn til instrumenter i udryddelsen af sine religiøse fæller. Gad vide om Ahasverus – ifølge myten på størrelse med en nisse eller alf – egentlig er forsvundet allerede i en af historiens anti-semitiske forbrydelser. Ganske vist skulle han jo gå til Dommedag, men menneskene har før gjort Gud uret. Eller måske går han derude endnu. Man må hilse, hvis man møder ham.

Og således altså Ahasverus. Dømt til at gå. Men os andre, vi går bare.

Han tog andet skridt.

Så hvorfor går man? For ikke at gå i stå. I sig selv.

Han tog tredje skridt.

— 3 —

Man går altså for at være på vej. Man har ingen endelig beslutning taget. Man er på vej. Og den endelige beslutning er ellers så ærbar, eller i hvert fald fascinerende. *Den endelige løsning*. Man kan beundre måden, man kan beundre de efterladte værker, man kan beundre livet som et afsluttet, *villet* og skabt værk, man kan beundre en hel ideologi i den endelige løsning. Der er mange fine eksempler. Heinrich Von Kleist, som 34-årig. Start-1800-tals-digter, dramatiker, forfatter og angiveligt ikke overordentligt velanset i sin samtid. Men det synes ikke det mest afgørende. Kleist indgik en pagt med den

dødssyge Henriette Vogel, en dødspagt. Fordi han ville befri sig fra livet. Ikke fordi livet var for smertefuldt – til trods for at livet ikke var noget, han havde enormt til overs for – men nærmere for at slippe kunsten løs. Og dermed gøre livet selv til et værk. At gøre sine tekster til en del af det større, nemlig livet selv og dets afslutning. Det perfekte narrativ. Von Kleist skriver til sin kusine kort før sin død i 1811, om sin snarlige afsked:

“Sandheden er, Intet på Jorden kan hjælpe mig. Og nu farvel: Må Himlen sende dig en Død bare halv så mægtig til min i Glæde og usigelig Fryd. Det er det hjerteligste og inderligste Ønske, jeg kan tænke for dig.

*Stimmings, ved Potsdam. På Morgen for min Død.
Din Heinrich.”*

Færdig med Jorden. Videre. En død med fuld sans for fortællingen om livet. Kleist valgte næppe dødspagten som endelig løsning af ren nødvendighed af selve dødsakten – nærmere kunne man altså have ham mistænkt for at tænke på narrativet om eget liv først og fremmest. En del senere værker er da også lavet netop over Von Kleists død som fortælling – præcis som han vel havde tænkt sig. Også verdenshistorien ville dog lege med, for Historien må jo retteligt gøre opmærksom på sig selv. Derfor er det altså ekstra fascinerende, at Heinrich Von Kleists navnebror – Ewald-Heinrich Von Kleist – står bag et af verdenshistoriens mest berømte mislykkede selvmordsforsøg. Den 22-årige løjtnant Von Kleist skulle detonere en vest ved et uniformprøvnings-arrangement, når han stod ved siden af Hitler. Hitler udskød arrangementet længe nok til at det aldrig fandt sted – og længe nok til i stedet selv at kunne tage sig af dage.

Dødspagter er fascinerende i sig selv. Hvem af de døde ville det mest. Sid Vicious skulle have efterladt en besked i sin jakkelomme, *“We had a death pact, and I have to keep my half of the bargain. Please bury me next to my baby in my leather jacket, jeans and motorcycle boots. Goodbye.”* Han ville begraves med sin Nancy Spungen, samme Nancy Spungen, han blev anklaget for mordet på. Hun var død af et knivstik i maven nogle måneder tidligere i deres lejlighed.

Andre efterlader et værk som sidste besked. Ian Curtis og Closer.

Andre igen med et fejlet værk. Mishima og hans mislykkede coup d'état.

Og så er der Jon Nödtveidt. Et ledende medlem på den nordiske black metal-scene i start-90'erne, frontmand og guitarist for det fremragende Dissection, morder og satanist. Nödtveidt begik selvmord i 2006, som 31-årig, i en cirkel af stearinlys, med en satanisk grimoire ved siden af sig. Manden var færdig med livet, som satanismen prædikede:

“Satanisten bestemmer sit eget liv og egen død og foretrækker at gå ud med et smil på sine læber når han har nået sit livs højdepunkt, når han har opnået alt og ønsker at transcendere denne jordlige eksistens. Men det er fuldstændig usatanisk at slutte sit eget liv, fordi man er trist eller ulykkelig. Satanisten dør stærk, ikke af alder, sygdom eller depression, og han vælger død før vanære! Døden er livets orgasme! Så lev livet efter dét, så intenst som muligt!”

Og der er de mindre fascinerende. Hemingways, for eksempel, var i al tydelighed bare tragisk, sørgelig. Skuffet over det,

hans liv og han selv var blevet. Og sådan er de fleste. Man går bare ud.

Han tog fjerde skridt.

— 4 —

Så hvorfor går *jeg*? Tja, hvorfor ikke? Nej, hvorfor *går* jeg. Jeg kunne tage en metro. Nej, ikke metroen. Det ligger i ordet – metro fra metropolis, metro *moder* og polis *by*. Umiddelbart forstås denne metropolis som en moderby, en hovedby. Men betydningen kompliceres. I dag har vi en metro *i* byen, en moder i vores polis. Metroen føder byen. Metroen skaber byen. Metroen er byens DNA. Metroen *er* byen. Du er *afhængig* af metroen, af bymoderen, her bliver du genskabt som en del af byen, i metroen opløser du dig selv i byen, *som* byen. Man er *blivende* i metroen. Man er passiv, man transcenderes, man transformeres, man transporteres, og man er passiv. Om nogle år er de færdige med metro-arbejdet. Så er hele byen en metro, alle er befriet fra dem selv, alle kan føje sig bymoderen, og den vil have slugt en femtedel af Danmarks befolkning. Og folk de glæder sig, alle glæder sig til metroen, til Cityringen, for så er byen først rigtig *moderne*, for så kan man først for alvor lade sig fremmedgøre, så kan alle blive et af de tavse, blege individer på hvert sæde eller ved hver gummistrop af håndtag i hver metrovogn, horden der kun er sammen om at være *by*, at blive skabt som by, og det er derfor metro'er er så geniale terrormål, her er *symbolet* på Det Golde Befolkede Vesten, de fremmedgjorte individer, den blasfemiske, stolte, oplyste, blinde masse af *ingenting*. Metro til alle. Folkets metro. Demokratisering af byen. Alle har ret til at være intet. Det er byens lov, og det er den, man kæmper for,

når man kæmper for metroen. De store teknologiske fremskridt, der frigjorde mennesket, så det kunne bruge endnu mere liv på at nå endnu mere tid, frigjorde mennesket til at blive endnu mere fanget i en evig acceleration.

Nej, man må selv bevæge sig. Man må være agerende, *gørende*. Man må ikke lade sig opsluge. Og man må være på vej. Altid på vej. Bare ikke som Cityringen – *altid* på vej. Hvorhen? Rundt og rundt og rundt. Den største melankoli er at nå målet. Men løsningen er ikke at *opgive* målet.

Eller man kunne cykle? Det gør københavnere. Men på cyklen har du givet en del af dig selv til maskinen. Og det går for stærkt. Personer forsvinder. Ansigter forsvinder. Og så når du frem, før du overhovedet *nåede* at være på vej. Nej man må gå. Man må mærke jorden, man må mærke menneskene. For det er dog først og fremmest menneskene, der kan mærkes i byen. Først når man går, kan man rigtigt mærke byen. Og mærke byens eget ansigt. Så jeg går, jeg må stå den trods, byen, ansigt til ansigt. Inden den fortærer mig, æder min bevidsthed, inden byen bliver en *tilstand*. Inden det hele bliver for latterligt. For det er det virkelig: altså latterligt. Vi lever i Latterligheden, hver dag. I denne by, hvor Latterligheden begyndte. Den latterlige by i den latterlige tid. Og jeg skal gøre op med min tid. Byens tid. Jeg kunne løbe væk, *gå bort*, jeg kunne gå den anden vej. Men jeg må ind i København. Blandt folket. Nej. Hvad er *folket*, andet end en idé? Nej, jeg skal være blandt *menneskene*. Menneskene, der skaber byen. Og nægter at lade sig overgive til den. De ved det bare ikke endnu.

Og så begyndte han at gå. Femte skridt, sjette skridt, syvende skridt, ottende skridt – indtil de blev talløse, indtil skridtene blev til en vandren.

Går man, så går man selvfølgelig også fra noget. Det siger sig selv. Nogle går fra hus og hjem, andre fra forstanden. I dette konkrete tilfælde uden for Vanløse Station, blev noget også efterladt. Nogen. Det var en betragter – en betragter, der havde haft øjnene på den nu vandrende, på Erel, en betragter der havde haft øjnene på ham, der selv betragtede og *dømte*, og den efterladte betragter var sikkert også selv en dommer. Det er de ofte, de betragtede. Men nu blev denne betragter efterladt.

Denne efterladte betragter var en del af byens faste inventar, en person i symbiose med byens organisme. Det var en af dem, man kalder hjemløs, selvom man ikke ved om personen er uden hjem, eller dranker, uden at man kender til andet en den ene øl der altid følger med en person af denne type. Eller tramp eller omstrejfer, selvom man sjældent ser sådan en person trampe eller omstrejfe. Eller bums. Gerne bums. Så er ingen i tvivl. Her sad altså en *sådan en* og betragtede ham, der netop havde begyndt en vandren. Den vandrende passerede. Og tænkte over disse sande byfolk, der omfavner byens sande hvilesteder, bænken. Manden på bænken lignede netop en af sin slags. Middellangt, uredt hår. Smalle, nedadvendte skuldre, den krumme ryk, alting pegende nedad. Et ansigt med alder. Ingen specifik – manden her kunne være 40 eller 60, det var umuligt at se, men alderen var tydelig. Et ansigt plejet og plaget af sol. Mørk orange, rynkerne omkring øjnene, de to vertikale streger, der engang – før et liv i solen – sikkert var åbne og uden de tydelige spor af forsvundet liv. Åbne øjne har man kun, før man opdager tabet af håb. Eller når man er på stoffer. Manden på bænken her betragtede. Sådan en af disse byens folk er de eneste, man

altid føler sikker på at have set før i byen. Et andet sted, på en anden bænk, men samme person. Selvom man godt ved, det ikke er sandt. At *denne* siddende selvfølgelig kun har siddet og lader sig sidde på lige præcis denne bænk. Og alligevel er det altid den samme man møder – og det samme blik. Den vandrendes og den siddendes øjne mødtes, helt kort. Den siddendes blik sagde det samme som altid, som alle andre gange man passerer en af disse.

“Hvor er du på vej hen?” spurgte de, øjnene.

“Det ved jeg ikke”

“Javel,” svarede den siddende. Kun disse bænkenes folk kan rigtigt se igennem en, netop fordi de ser en tusind gange hver dag. En af os, de passerende. Derfor er deres dom klar. En stille dom, som et usagt spørgsmål, et retorisk spørgsmål, som et “Hvorfor?” der bare svæver i luften mellem de to, den passerende og den stagnerede, siddende. Og således også fra denne bænk til den gående.

Disse bænkenes folk. Den sande byboer, det sande bymenneske. I perfekt harmoni med byen. Som en munk har de opgivet ambitionen om alt det liv, resten af verden halser efter. Som en munk lever de af de passerendes almisser. Byens munke. De lever *med* byen og ikke mod den eller i konstant tvivl med den som resten af byens folk. De tager den bare ind, askesen er for dem reel ved ikke at være afsavn men *liv*, bevidstheden om det *rene* liv er reel ved netop ikke at være bevidst men bare *levet*. Byen afholder dem, og de elsker byen til gengæld. De er skabt til byen. For dem er det den rene natur, for resten af bymenneskene er byen en kamp for bare at være til. Og sidder de to på bænken, byens munke, så *er* de bare sammen, behøver sjældent tale. Øllet forener. Deres betragten forener. Og deres domme, sikkert. Stille men sikkert.

Det er en gammel tradition at romantisere vagabonden, den evigt vandrende, og selv når mindre flatterende ord bliver smidt efter dem, så er der stadig noget sært, lokkende, netop *romantisk* over deres rene, simple levemåde. Det ligner – for det travle, fastlåste menneske – frihed. Bænkens folk, derimod, de aldrig vandrende, er *for* meget, *for* anderledes, for provokerende for det moderne, fastlåste, men kæmpende menneske – kæmpende med de lænker, man selv har lagt på sig af drømme og forventninger, andres forventninger og egne forventninger. Her sidder så et menneske, befriet. Med en øl. Udtryksløs. Transcendent. Tydeligvis doven! Doven? Måske. Måske nærmere *ikke-gidende*, eller ikke-behovende. Og stråler med sit liv, der måske engang havde ambitioner, men nu har accepteret at være ét med byen. Den by, det moderne menneske ikke kan se om er forkert eller rigtigt og derfor kæmper med og mod, tvivlende. Bænkens folk, derimod, lever bare. Og derfor fortjener bænkens folk lige så meget romantisering som vagabonden, for det er frihed i lige så høj grad som vagabonden, det er symbiose med stilstanden, den totale rastfuldhed og byen, lige så meget som vagabonden er ét med bevægelsen, med rastløsheden og med vejen – det er frihed. Men selvfølgelig er det lige så meget en falsk frihed. For ingen af de to har reelt noget andet valg end at gøre som de gør. De er dømt uden anden dom, end den, livet har givet dem, og den dom de passerendes blikke opretholder. Der er ikke nogen vej tilbage, der er kun at leve som de gør. Vagabonden slår sig aldrig ned, og bumsen begynder aldrig at gå. De kan ikke.

Og blikket fra den siddende forsvandt ud af øjenkrogen, og den gående gik videre, den passerende havde passeret, og som det er med alle byens små møder, var de to mødende nu bare

reduceret, eller *tilbagefaldet*, til hvad de var før – en gående og en siddende. To passerede. Som altid.

Han måtte videre.

— 6 —

Væk fra Vanløse. Man må væk fra Vanløse. Et sidste blik, forbi biografen og supermarkedet, et sidste blik på menneskene. Vanløse er et sted man går under, langsomt. Et sidste blik – og et sidste blik *fra* menneskene her. De undergående. Hvorfor går du, spurgte blikkene. Det ved jeg ikke. Jamen hvorfor så ikke blive her. Ligesom vi er blevet, sagde de. Ingen grund til at gå er grund nok til at blive. Sagde de. Jeg kan ikke. Jeg kan ikke blive i Vanløse. Blive til Vanløse. Endnu et par passerede forbi, modsatte retning. De var velklædte, brun og sort frakke, sorte sko, lave hæle. De var pæne, kærestepæne begge to, 32 eller 33 år, nej manden 34 og kvinden 32, det var tydeligt at se, det var tydeligt at se borgerligheden i dem, hvordan de snart skulle giftes, hvordan de snart skulle have børn, ikke fordi tidspunktet var *perfekt*, blot var det *rigtigt nok*, man var *tilfreds* nok, det *passede* sig. De var begge dem, man gerne ville slutte med, og i Vanløse føles alting som en slutning, Vanløse er altid endestation. Han havde prøvet at fange deres blikke, først kvindens, så mandens. Det borgerlige parforhold havde givet dem ro, mente de. Og alligevel var det som om deres blikke blev ledt af den forbipasserendes øjne. Selv for dem var en tilfældigs blik stadig bekræftelse. Også selvom de hurtigt afviste blikket. Også selvom de var forbi. På alle måder. De var forbi, for de var stoppet. De søgte ikke den forbipasserende. De søgte nogen at gå under med. Ikke stort,

vildt, eventyrligt, bare langsomt. Stille og roligt dø. Sammen. I Vanløse. Hvor alting slutter.

Vanløse er et sted man går under, langsomt. Vanløse er den humanistiske borgerlighed sat i system. Hus efter hus. Efter hus. Og lejlighed. Det er ikke som et parcelhuskvarter, hver bygning ligner ikke *bare* den anden, for her i Vanløse er man ikke *bare* som hinanden. Man er ikke *bare*. I Vanløse lever individmassen. Den humanistiske borgerlighed, altså. Man ville kunne konfrontere menneskene her med den tid, de lever, den tid de udlever, Latterligheden, og de ville muligvis – sandsynligvis! – være enige. Ja gu’ er det hele latterligt – men hvad har det med mig at gøre, ville de spørge. Ingenting, selvfølgelig. Altid ingenting. Her kunne man altså leve, på afstand af det hele, men med følelsen, idéen om at være *med*. Aldrig føle sig uden for men altid på afstand. Distancering, af eget valg. Her kunne man leve, og her ville man dø. For Vanløse er og bliver en endestation. En stilstand. Og derfor skal man væk, væk inden man ender. Væk fra de endte mennesker. En dag vil også Vanløse blive opslugt af resten af København, måske er det allerede i gang. Byen vokser, og Vanløse ligger snart i skudlinjen. Han tog et sidste kig på Vanløse. Et *sidste* kig, for Vanløse var fortabt – byen og københavnermenneskene ruller snart over Vanløse, mens Vanløse står stille, mens Vanløse sover. Snart er Vanløse væk. *The last frontier*.

Han forlod Vanløse. Mod Nordvest bliver byen mere åben, vejene større. Ringvej 2 skal have plads. Bilerne skal have plads. Menneskene trækker sig tilbage. Man føler sig mere ensom i denne del af Nordvest. Det hele er åbent og føles som de franske sovebyer, man passerer i hundredvis tværs gennem l’hexagone. Passé. Toujours passé. Her er gaden ensom og ærlig. Andre steder, i andre byer, i andre menneskesammen-

hænge er ensomheden stor og kontrastfyldt, fordi den er uærlig. Fordi der er mennesker omkring. Men her ensomheden bare stor, ligefrem og tom. Bilerne har et fællesskab, som man ikke kan tage del i, og som man på sine ben aldrig bliver inviteret med til. Og husene. Husene har også et fællesskab, som man på sine ben heller aldrig bliver en del af. Men menneskene her. Menneskene er her. Bare. Inde i husene. De kan kigge ud, ud på tomheden, ud på ham der går forbi. Fælles kan de kigge. Men de gør det sjældent. Som passerende kigger man ofte ind, på møblerne, fjernsynet, på spisebordet, lamperne, malerierne og det liv, man ikke kan se. Selvom man tror, det er der. Det må det være. Man kigger ofte ind, men aldrig ser man nogen kigge ud. Hvorfor skulle de også det. Hvad skulle de se, hvad skulle en tilfældig passerende kunne fortælle dem – de, der har passeret det passerende, passé passé, har sat bevægelsen i ro, har *slået sig ned*? Måske ser de på ham der passerer, og måske lige dér ser de, hvorfor de har sat sig her. På Hillerødgade. Midt i Københavns Ingenting, omgivet af by. Slået sig ned. Slået sig selv ned. På Hillerødgade ligger ikke bare huse men *hjem*. Man kan høre det bare på navnene på de små sideveje til Hillerødgade. Æblevej. Brombærvej. Abrikosvej. Jordbærvej. Hjemveje. Altid dragende, disse *hjem*. Her kunne man gå i stå, med sin familie, søbe til i det levede livs tanker, stille tankerne på hylder, tage et skridt tilbage, sætte dem i orden og udrede dem. Musils Ulrich, *Manden Uden Egenskaber*, kommer i tanker om, ”at man tillagde hjemstavnen den hemmelighedsfulde evne at gøre ens spekulationer rodfæstede og muldægte, og han bosatte sig der med følelsen af at være en vandrende, der for tid og evighed sætter sig på en bæk, skønt han aner, at han straks vil rejse sig igen.” *Hjemstavnen* – Hillerødgade var vel næppe hjemstavnen i hans, Erels, tilfælde? Men det kunne

hurtigt føles sådan. Men ville man ikke netop, som Ulrich, altid have anelsen om at skulle rejse sig igen? Selv hvis man ikke gjorde det? Ja, hillerødgademenskes sande, misundelsesværdige evne var vel netop det at kunne gå i stå uden at se sig videre frem eller tilbage. At lade sig nøjes med det liv, man *selv* har levet, og så ellers stille det på plads, mens man ser livet på ny i sine børn. Tænk bare at lade sig være. Man kunne få sig en ølvom. Lade sig tabe håret. Ældes. Gro ud, hist og her. Gå i stå. For den bevægende, den rastløse, er der i sådanne huse en dragende mondanitet. Netop fordi den er ren utopi. Det er imod den bevægendes overlevelsesinstinkt. En haj bevæger sig, selv når den sover. Ellers dør den. En ild dør stille og sikkert, hvis den kun kan trække på samme luft. Det burde mennesker også, lungerne burde fyldes af egen udstødning, men noget i mennesket er skabt til at leve som død. Og aldrig at ville indrømme det over for sig selv. For indrømmede man, at man var død, ville man erkende et problem, og *problemer* (i hvert fald ens egne!), dem kan man ikke leve med. Så måtte man dø *helt*, og det ville også synes som et problem. Så man vælger ikke at indrømme det. Bekvemmelighed *er* Hillerødgade. Men Hillerødgade er ikke lokal. Det er så slående, selv med Tyttebærvej eller Ananasvej eller Mangovej eller. Og på Hillerød-gade er man ikke lokal. Man er ikke *fra* Hillerødgade. Man kan være fra nummer 16, og man kan være fra lige der ved siden af Ringvejen, men man er ikke fra Hillerødgade, for området her er ikke et sted, det er som med Vanløse bare en masse mennesker med samme idé om hvad de skal være, for dem selv, og det er så dét, de giver hinanden plads til her – hver især kan man være sig selv. Også selvom man har samme rytme. Man mødes ved Ringvejen hver morgen, og man mødes igen hver eftermiddag. Kigger på de andres børn. Kigger på parret over for, man prøver at se

efter alle de ting, man ikke taler om. Har de råd til at bo her. Også næste år. Hvordan er deres sex. Hvis den stadig findes. Hvem er I, hvis ikke I er dem, jeg tror I er. Borgerlige, hvide, heteroseksuelle, øvre middelklasse, uddannede, indelukkede og pisseligeglade. Tak for fordommene, sagde han, uden dem ved jeg endnu mindre. Tak for fordommene. Han gik videre. En bunke skrald på gaden. Endnu en. Og lugten, skraldet havde ligget der længe. Skraldemændene strejkede disse dage, og skraldet der lå her var passende i en større sammenhæng – for med skraldet og lugten kom mindelser om byer andetsteds, om det mere uordnede, det mere rå. Hillerødgade sluttede, husene var erstattet af lejlighedskomplekser, ejerboligerne var erstattet af lejeboliger, alment boligbyggeri, *socialt* boligbyggeri. Nordvest.

— 7 —

Nordvest er et sted for mennesker, tænkte han. Rigtige *mennesker*. Hvad end det skulle betyde, så var det rigtige mennesker, der boede her. To slags, kun. Dem, man fik øje på – de unge, gerne tilflyttere, der kun kunne få økonomien til at hænge sammen, hvis de tog til Nordvest. Og dem man aldrig fik øje på, dem det var umuligt at sætte tal på fordi de alle sammen var der, lige så meget som ingen af dem var der. Den vældige anonymitet. Dem, der udgjorde *folket*, men som ikke vidste det og aldrig ville få det at vide. Dem, der blot vidste deres eget. Deres eget hoved, deres egne fødder og sko og deres egen lejlighed, så længe de nu havde råd. Han kom i tanke om Edgar Degas' absint-maleri. En yngre dame sidder, fint klædt på, ved siden af en mand, også velklædt, de er på café. Drikker absint. Kigger hver sin vej. Han, ud af billedets

højre side, misundeligt ud mod verden. Hun, ligeud, indadvendt, ufokuseret, fuld af afklaret, *défaïteret ennui*. Fuld af absint. Den impressionistiske stil og de mørke farver gør billedet råt, næsten opløst. De ellers fine mennesker bliver snuskede, beskidte at se på. For en betragter i dag ligner de, at de prøver. Prøver at være klædelige men ikke er det. I dag ville man kunne finde dem i Nordvest. Blandt resten af de anonyme. På bodega, café eller bar. I snusket, fint tøj. Man vil ikke kendes ved, at man bare er *endt*. Man gør tilværelsen mere klædelig ved at gøre sig selv mere klædelig. Så man klæder sig ordentligt på, selv på en hverdag, selv på endnu en dag på den lokale, de samme sjusser og samme mennesker, også selvom man ikke skal tale med nogen eller gøre noget, andet end at være afklaret, se ud på verden og lidt ind i sig selv. Spejle det hele lidt, i sig selv. Og slå det hele lidt fra, i sig selv. Gå hjem, i sine fine, snuskede klæder. Det er en helt særlig anonymitet, den *prøvende*. Fuld af nederlag, fuld af alkoholen og fuld af sig selv og alt det man er og ikke er, fuld af for megen prøven. Man går hjem, tager det fine, snuskede tøj af og går i seng. Endnu en dag.

Han gik forbi en lille bodega. Der sad de, nogle stykker, stirrede ned og frem og ned og frem. I nydelige, beskidte klæder. Som en hverdagens højtidelighed. De små fester. To mænd og en dame, lidt ældre end personerne på Degas' maleri. En af dem rejste sig. En mand, bred og lille, tyndhåret men friseret, hængende øjne og prustende for hver bevægelse, i skjorte og jakke. Han kom udenfor, stod et øjeblik, trak vejret dybt, lignede en der tænkte på om nogen ventede ham, tog sig til jakken – cigaretterne var der ikke, han var stoppet. Pustede hårdt og langt ud. Ingen ventede ham. Måske skulle han ikke gå alligevel. Ikke nu i hvert fald. Han kiggede tilbage på døren, lignede pludselig en der havde overgivet sig, gik ind ad

døren igen. Erel havde stået tæt på, beundrende det liv, der netop var sket – manden havde taget et valg, sikkert det rigtige valg. Havde overgivet sig. Han havde ikke set Erel. Er man fra byen, ved man også, hvordan man ligner den. I byen behøver man aldrig blive set, hvis ikke man vil det.

Erel blev stående, kiggede op på etagebygningerne omkring. Man kan ikke tale om at gemme sig i byen. Det er nærmere byen, der gemmer, netop bare fordi den er by. Det er dens modus operandi. Man skal altså ikke spørge, hvem der gemmer sig i byen, men hvem byen gemmer. Og man kan ikke spørge hvor, for de gemte er sandsynligvis lige foran. Eller forbi. Hele tiden.

Han kom til at tænke på Fernando Pessoa's Bernardo Soares. Hvor mange Bernardo Soares'er findes der? Bare her, i Nordvest? En stor del af Soares lå gemt som løse papirer hos Pessoa, forblev der. Længe efter Pessoa's død. Indtil de blev fundet, indtil Soares blev levende. Fragmenteret og uhel, men levende. Længe efter Pessoa's død. Pessoa beskrev sin Bernardo Soares som et semi-heteronym. Ikke lig men heller ikke ulig ham selv. De kom de samme steder og lignede nogenlunde hinanden. Slugt af byen. Evigt logerende, fra sted til sted, man kan se dem i vinduerne når man går rundt i Nordvest, når man går fra etageejendom til etageejendom, de mange lejeboliger og værelser. De er ikke bevidstgørende til syne, hverken Soares eller Pessoa, og netop derfor ser man dem. Og man ved, de ser på en. Men man *ser* dem aldrig. De er byens anonyme masse. Byens stille drømmere. Pessoa beskriver selv Soares på en restaurant hvor man kunne finde sådanne af byens "*sære eksistenser, udtryksløse ansigter, mennesker sat ude for livet.*"

Han, Soares, "*var omkring tredive år, tynd, noget over middelhøjde, meget rundrygget når han sad ned, men mindre*

når han stod op, han var klædt med en vis skødesløshed, uden dog at virke skødesløs. Over hans ansigt lå der et lidende udtryk som ikke bidrog til at gøre det interessantere, og det var ikke rigtig til at afgøre hvilken form for lidelse udtrykket dækkede over – det kunne tyde på lidt af hvert, afsavn, fortvivelse og en ligegyldighed, der kommer af at have lidt meget (...) Han iagttog opmærksomt de øvrige gæster, ikke mistænksomt men alligevel på en særlig måde; det var heller ikke som om han udspionerede dem, men snarere som om han interesserede sig for dem uden at fæstne sig ved deres udseende eller opførsel.”

Ud fra andres beskrivelser af Pessoa, er det ikke svært at læse Soares som Pessoas blik på sig selv. En mand med så mange litterære heteronymer som Pessoa må have haft et særligt blik på sig selv, som at være sit eget spejl, altid kommenterende og dømmende, altid nøgtern og død. Soares, altså Pessoa, altså Soares, går forbi, oftere end man tror, nydeligt og anonymt klædt, soigneret men med middelmådige træk, totalt ubeskrivelig og netop derfor så unikt anonym. Mere by end menneske. Får sin identitet netop ved aldrig at være til stede. Soares var revisor. Ja selvfølgelig. Revisor. Og en drømmer. Ikke en handler. Og netop derfor en *rigtig* drømmer. For en rigtig drømmer er livet og det levede liv ikke direkte sammenhængende. Det levede liv er bare en overflade af handlinger, og hver handling er hverken fremmedgørende eller bevidstgørende eller andet end bare *gørende*. Jeg gør, men derfor er jeg ikke. *“Den der har besejlet alle verdenshave, har blot besejlet sin egen monotoni,”* skriver Soares.

Pessoa drak sig selv ihjel. Han efterlod sig ingen familie. Det siges om ham, at han en periode gik ture med en god veninde. Det var alt. Ture. Mere havde heller ikke passet sig for Pessoa. Igennem Soares havde han givetvis oplevet mere

kærlighed, end virkeligheden nogensinde ville kunne nå. Pessoa var ikke mand for denne side af verden. Hulbrystet, kejtrygget, svagtseende, skaldet og lynende intelligent. Han bor her stadig, både ham og Soares. Her i Nordvest. Lidt over det hele. Rørsangervej. Mågevej. Oppe omkring Dorteavej, hvor han om foråret sidder og ser på de drikkende og rygende foran det nye ungdomshus. Fra sit vindue, uden altan. Man ser ham ikke, heller ikke når han går ud for at drikke, eller når han går til kontoret hver morgen. Han flyder med byen, en harmonisk rytme.

Men Soares var også flanør. En omstrejfer. Byens omstrejfer, dens voyeur. Ikke en vandrer, ikke denne udvendiggjorte tilstand af *bevægelse* og omfavnelser af verden og naturen, snarere en anonymisering og indlejring i flokken og byen. Et forsvindings-nummer. At forsvinde hen til det liv, andre lever. Baudelaire skriver om flanøren:

“Mængden er hans domæne, som luften er fuglens og vandet fiskens. Hans fag og hans lidenskab er at blive et med mængden. For den fuldkomne flanør, for den passionerede iagttager, er det en umådelig nydelse at befinde sig som hjemme i mængden, i bølgebevægelsen, i det flygtige og uendelige. At være hjemmefra og dog være hjemme overalt; at se verden, være i verdens centrum og dog være skjult for verden, det er nogle af de mindste glæder, som skænkes disse uafhængige, upartiske sjæle, og som sproget kun med møje finder dækkende udtryk for. Iagttageren er en fyrste, som overalt kan nyde godt af at være inkognito.”

Men Soares bliver aldrig Baudelaires sande flanør. Til det er Soares for splittet imellem den følelsesløse voyeurisme og den

mere empatiske indlevelse i mængdens små tilværelser. Han sammenligner sig selv med gaderne omkring hvor han går ture, *“Om dagen er de fulde af en larm, der ikke betyder noget; om natten er de fulde af en mangel på larm, der heller ikke betyder noget (...) Der er ingen forskel på mig og gaderne på denne side af Alfândega, bortset fra at de er gader og jeg er en sjæl, men det betyder sikkert ikke meget mod det der er tingenes essens.”*

Andre dage er det menneskeskæbner og ikke tomhed, der opfylder. Og derfor er Soares nærmere det sande bymenneske, end Baudelaires æstetiserede byideal. Ud fra Soares' mange komplekser ved byen står hans mange skikkelser. Så små, så ubetydelige i den store bymasse, så flygtige i dagligdagen, så vedholdende i deres tilstedeværelse i byen, men aldrig *typer*. Mennesker som figurer, som symboler, men aldrig *typer*. For Soares holder af sine byfæller. Af møderne og de usagte ord, de ugengældte blikke.

“I dag da jeg var på vej ad Rua Nova do Almada blev jeg pludselig opmærksom på ryggen af en mand der gik foran mig. Det var en helt almindelig mands ryg. En tilfældig forbipasserendes beskedent jakkelædte ryg. Han bar en slidt mappe under venstre arm og i højre hånd holdt han en sammenrullet paraply, som han satte i jorden i takt med sine skridt. Jeg følte pludselig noget der minder om ømhed for denne mand. Jeg følte for ham al den ømhed jeg føler for menneskeheden i almindelighed, for det dagligdags banale hos denne familiefar på vej til arbejde, for hans jævne og muntre kår, for de muntre og triste fornøjelser hans liv nødvendigvis må bestå af, for et uskyldigt liv uden

analysen, for den animalske naturlighed ved denne påklædte ryg."

Og Soares selv går her. Iblandt os. Forbi og altid forbi.

Men mig, jeg er bare en flanør.

Erel stod stadig og kiggede. Lige ud på Nordvest. Lige ind i byen. Jeg er bare en flanør, tænkte han. Lige nu i hvert fald. Nærmere Baudelaires ideal end Soares' kød og blod. Jeg er en figur i mit eget rollespil. Her går jeg. Og ser på mennesker. Giver dem idéer og drager konklusioner. Min egen æstetis-eren.

— 8 —

En stemme lød nogle meter væk. Byen har så mange stemmer, Erel lod den først gå forbi sig. Kaldene blev ved, og Erel blev i tvivl. En ældre mand sad på en fortovscafé. Beruset og fattet. Manden var rutineret med flasken. Vin. Bevægelserne store, manererne tildækkede af vinen, men han var fattet. Ikke fuld, nærmere ved sine fulde fem. Beruset og fattet, ja.

"Hey!"

Erel vendte sig.

"Hey! Unge mand!"

Erel havde ikke sagt et ord hele dagen. Måske længere. Og nu vidste han ikke, hvad han skulle sige. Så han var tavs. Men ansigtet svarede. Og lyttede. Han rykkede over mod den drikkende.

"Nu har du stået der og set lige ud i luften en hel flaskes tid. Ja og det er såmænd fint, men det kunne være, du ville

gøre mit lidt selskab som et lille afbræk i dit foretagende. Hva'!"

Erel så på manden. Svarede med hovedet. Kom til stede og satte sig.

"Jo du, jeg sidder her så tit, men jeg ser sjældent unge mænd som dig uden at de er meget på vej et andet sted. Jeg troede slet ikke, I unge havde tid til den slags dagdrømmerier mere? Hvad kalder man det, en slendrian? En dandy?"

Erel smilede, kiggede kort ud mod vejen og byen, der havde taget hans tanker, ud mod Soares på den anden side af vejen og tilbage på manden foran ham.

"Du er en lytter? Jamen så vil jeg snakke. Stop mig endelig, men hvis du vil gøre den tjeneste at høre lidt på mig. Det gør mig glad. Ja der er vel folk nok, der lytter til dig, men en dag vil du forstå. Så tak skal du have. Ja jeg skal sige dig et og andet om verden ja, om de der folk som du sikkert kender og som du sikkert går med, dem kan jeg sige dig noget om."

Erel kiggede på ham, prøvede at overvinde det overbærende i sit eget blik. Manden fortsatte.

"Jeg skal sige dig... ja jeg skal sige dig – og du tænker sikkert at hvad skal ham der sige mig – men jeg skal sige det hele som det er. Og jeg er ikke fuld, jeg er bare fuld af... fuld af mig selv. Haha! De mennesker du går og tror så meget om... jeg kan se du tror så meget om dem, og du tror sikkert også noget om mig. Ja. Noget om mig. Men de mennesker, de ved heller ikke noget. Det skal du ikke glemme. Jeg er lidt ældre end dig, ja det kan jeg se, det har du vel nok også bemærket, haha! Lidt ældre og... jeg kan se at du stadig tror så meget om de andre. Os andre. Men vi ved ikke noget! Vi er ikke noget! Lige så lidt som dig! Og jeg er lidt ældre end dig, jeg var gift engang, skal du se! Og hun var dejlig. Hvad blev der af hende, spørger du? Ja det skal jeg sige dig. Hun forlod

mig, og det skulle hun også. Og jeg har forbandet det resten af mit liv, men det skulle hun, ja hun skulle forlade mig. Ja.”

Manden så lidt ud i luften, fangede hurtigt en tanke derude og vendte hovedet tilbage.

“Sig mig, hvornår har du sidst set en kvinde?”

Erel vidste ikke hvad han skulle svare og nåede det heller ikke.

“Ja jeg ser nemlig ikke andet end kvinder her! Haha!”

Manden havde små, sammenknebne øjne, alt omkring var hærget af sol. Store, rødmossede kinder, tynde gule tænder, men et godmodigt, næsten fjoget ansigt. Han så på sit vinglas, på flasken ved siden af. Han var glad for at have fundet et lille afbræk fra denne vanedyrkelse. Han lignede ikke en der havde råd til sådan en vane. Det havde han vel heller ikke. Måske var det netop pointen.

“Jeg laver skam bare sjov, jeg tror nu udmærket du har set en dame. Nej, nu skal jeg sige dig, når folk går forbi, når folk de ser mig, så tænker de ‘Åh der sidder sådan en gammel gris!’ Ja nu havde du ikke opfattet mig før jeg afbrød dig i hvad du nu stod og havde gang i inden i dig selv, men du skal ikke sige dig for god, du havde også tænkt sådan om mig!”

Erel smilede. Manden var ikke ucharmerende, han virkede tryk ved at snakke med Erel, som når man efter for lang tid væk ser et lille stykke af noget gammelt bekendt.

“De har ret. Jeg er en gammel gris. Men det er nu engang, hvad jeg har. Jeg skal sige dig, når jeg sidder her og kigger på damerne, så tænker jeg godt, og jeg tænker længe, og jeg tænker *kropsligt*, kan du nok forstå. Jeg tænker med kødet. Og alle dem der går forbi, de får mig til at tænke på alle de kvinder jeg har kendt. Både dem jeg har elsket, men også alle de andre der var. Og så kan jeg se en ung kvinde gå forbi, og så tænker jeg ja! Dig har jeg kendt! Engang for mange år

siden. Jeg ved, hvem du er. Sådan en som dig. Jeg ved, hvordan det hele sidder på dig. Jeg ved, hvor store de er, og hvor langt de hænger, dem alle sammen. Hvor følsom du er, og hvor. Hvordan jeg skal se på dig og hvordan du vil se på mig. Hvor hårdt, hvor længe og i hvilket hul. Om der skal overtales, og i så fald hvordan. Jeg ved hvordan du smiler, både når du prøver at styre det – før og efter. Og når du giver slip. Folk kan lide at miste sig selv et øjeblik, forstår du. Kvinder allermest. De er altid med dem selv, altid på dem selv, de måler sig hele tiden, og derfor bliver de nødt til at være opmærksomme på dem selv. Hele tiden. Ja du gamle mand, spil du bare klog, tænker du nok!”

Manden kiggede på Erel, der prøvede at holde afstand til det der blev sagt, prøvede blot at betragte manden og talen og ikke deltage. Manden fortsatte.

“Det er nu ikke så dumt, det jeg siger. Hvis du kan få en kvinde til at miste sig selv, så får du hende også til at komme igen. Det er ikke sikkert hun elsker dig, det er nærmere en ydelse du giver, men hun skal nok komme igen. Og det er nu det her jeg har. Lige her. Jeg sidder her og føler at jeg ved hvem I alle sammen er. Jeg ser efterhånden kun damer en meget sjælden gang imellem. Når jeg vil give mig selv en gave. Men jeg har principper, det skal man have, det må man. Jeg køber ikke fra gaden, jeg køber danskere. På internettet. Jeg skal kunne vide, at de ikke bare er her på visit, og at der ikke står sådan en stor alfons og styrer dem. De skal være glade og sunde og friske. Og så er jeg heller ikke til thailændere i øvrigt, jeg har ellers overvejet at tage derover, det er jo en del af vores kultur, men de er ikke mig. Og jeg behøver ikke så meget. Jeg gør det sjældent, men jeg gør det godt. Har du nogensinde tænkt på, at hvis bare alle nu havde sex med alle, også de grimme og gamle som mig, så var der

slet ikke nogen, der ville gå til de prostituerede? Ja der er masser af grimme damer derude, der heller ikke får noget. De kunne hurtigt løse problemet. Og de ville sikkert finde ud af, at det faktisk er ganske rart. Hah! Ja det er meget simpelt, der er to veje at gå, hvis man vil stoppe prostitution. Enten skal alle holde op med at have sex, eller også skal der være sex til alle. Ja for armodet der får nogen til at måtte sælge deres kroppe, det slipper man jo ikke af med, så de to veje er der. Har du udstået din ugentlige sex-pligt, du frøken eller du herre? Nej? Jamen hvor er din samfundsmoral? Hah! Forhåbentlig ville alle gøre det med glæde til sidst. I den større sags tjeneste. Sådan noget er nu sjovere, når alle parter vil det. Jeg var en skidt karl. Det er jeg jo for så vidt stadig. Jeg gjorde... dårlige ting. Mod hende, Louise, også. Min datter også ja. Nej hende rørte jeg aldrig, men hun er her heller ikke mere. Ikke ved mig. Men jeg skal sige dig, du kommer til at fortryde og ærgre dig her i livet. Meget! Og det er alt sammen fint, tænker du. Men. Bare, du skal ikke gøre som mig. Når du finder din Louise, skal du ikke gøre som mig. Og resten af alle de folk her, de ved ikke en skid. Ikke en skid, siger jeg dig. Glem dem. Jeg snakker så meget. Ja hvad hedder du, hvis jeg må spørge?”

Erel kiggede på manden. Det er underligt som man kan få ondt af eksistenser, der ikke fortjener det. Men det sker. Så han svarede.

“Erel.”

“Erel?! Hva’? Ja undskyld jeg er lidt uhøflig, men hvad er det for et navn?”

“Det er jødisk.

“Jamen betyder det da noget?”

“Det betyder noget med at se Gud.”

“Nå. Og gør du da det?”

“Det ved jeg ikke. Måske. Nogle gange.”

“Og det mente dine forældre passede på dig?”

“Det ved jeg heller ikke. Måske håbede de.”

“Nå. Jaja! Sådan noget har jeg aldrig forstået mig på. Ja og jeg har også haft nok at se til. Bare ikke tid nok til at se efter Gud og sådan noget. Nå men så stod du altså lige der. Du er måske faktisk ude at gå?”

“Ja.”

“Jaså. Hvor er du på vej hen?”

“Det ved jeg ikke. Lidt over det hele, tror jeg.”

“Nå! Ja det lyder lidt som mig da jeg var din alder. Vil du så slet ikke noget i den her verden? ”

Manden smilte. Kækt. Spørgsmålet var reelt, og det samme var dets selvironi.

“Jo.”

“Godt, godt. Det er dine forældre nok glade for. Og hvad vil du så?”

“Jeg skal gøre op med min tid.”

“Aha! Hvilken tid er det?”

“Den er latterlig.”

“Ja men det er de fleste tider vel. Hele mit liv i hvert fald!”

Erel svarede ikke. Han så på ham. Han var ikke den typiske bums. Han prøvede at være mere. Han havde fine men stærkt brugte sko, han havde skjorte og jakke, smudsede til, han havde hat og stok, begge lignede de var klunset sig til. Det hærgede men pæne, næsten smukke ansigt. Masser af hår på hovedet, brede skuldre. Han havde set godt ud som ung. Men manden var en bums.

“Hvad med dig?”

“Mig? Jamen hvad mener du? Jeg er vel bare her. Hvad skulle jeg kunne gøre anderledes!”

Manden grinte. Erel prøvede at grine med, fortrød at have spurgt. Hvad skulle det have nyttet.

“Husk min gode mand – ja nu kalder jeg dig mand, du er vel ikke bare en dreng – nej husk, at hvis du vil noget større med denne verden, så må du have folket med.”

“Men de ved jo ikke noget, siger du?”

“Nejnej. Nejnej! Men det er jo netop derfor, de er så farlige! Det er derfor de høje herrer inde på Borgen og alle Bilderberg’erne frygter dem! Og altid har gjort det! Ikke sandt!”

“Så man skal udnytte dem?”

“Maos kulturrevolution – folket er dumme, derfor naive, derfor farlige, men hvis de nu er dumme efter mine bestemmelser, så skal det nok gå. Og sådan er al sådan uddannelse og skolegang. Folket er et våben, altid et instrument, styret af love og sange og melodier skrevet af nogle få. Aldrig selvstyrende. For min egen del, ja jeg ved ikke om det var et bevidst valg at ende sådan her. Ville jeg ende her? Ville du ende som mig?”

Erel svarede ikke. Selvfølgelig.

“Hvis jeg havde mødt mig selv, som jeg er nu, da jeg var på din alder, så sad jeg næppe her. Tag det med dig.”

Bumsen satte sig til rette igen, begyndte at kigge ud, betragtede de passerende som han havde beskrevet det tidligere. Et kort øjeblik lod Erel sig føre med af bumsen, tog del det mandlige blik, som litteraturen, filmen og musikken havde indkodet som et absolut dogme for selve det at betragte. Erel tog del i *the male gaze*. Han var ikke længere blot ved at betragte betragteren, ikke længere ved at betragte og studere bumsen, Erel lod sig i stedet tage del i hans betragten, lod sig blive en del af bumsens blik, lod sig tage afsked med den rolle han havde prøvet at spille, tog afsked med afstanden. Erel lod

sig drage til at blive en del af et ulige, allerede bestemt spil som aktøren i patriarkatets *betragter og betragtet*, Erel lod sig drage til at tage del i sit historiske privilegie som beskuer, beskriver og subjekt. Indtil han rejste sig og hurtigt tog afsked med bumsen, tog afsked med alt hvad bumsen var her i Nordvest og alt det bumsen var i ham selv. Et andet sted, en anden tid, havde sådan en som manden her været mere end bare et møde. Måske et bekendtskab. Nu gik han, Erel, og han fornemmede også, at det bare var på tide at gå – han rørte noget i manden, som manden ikke havde lyst til at se på, ikke lyst til at føle. Man skal ikke bekymre folk for meget med dem selv. Ikke på den her måde, i hvert fald. Så hellere gå. Og så gik han, igen. Bumsen havde udstillet sig selv, bumsen havde udstillet Erel, og bumsen havde udstillet et hierarki, der rakte længere end bare den, de levede i netop nu.

Var det her, der skulle gøres op med Latterligheden? Nej. Nordvest var noget andet, både mere og mindre end den tid, de alle levede i her og nu. Nordvest var en fundamental orden i byen. Mennesker, hierarkier, desillusion og håb.

— 9 —

Og så gik han, endelig, videre. En impuls. Mod Nørrebro. Længere mod nord lå Mayhem. Københavnerscenen. Iceage og Lower og alle de andre. Scener kommer som symptomer på en tid. Går under igen. Sætter sig spor, spor af genkendelig menneskelighed, spor af det almene udtrykt i det specifikke. Mayhem var blevet et symbol, og bevægelser lever og dør med symboler. Symboler giver bevægelsen lag af historie, en indre bevidsthed og lovning om en fremtid. Symboler er billeder, man kan læse sig selv i. Symboler dør. De oprindelige

Mayhem-bands spillede ikke længere på Mayhem. De var i udlandet. Tilbage stod Mayhem og en idé om magtesløshed i det tidlige 21. århundrede. Den magtesløshed i de tidlige Mayhem-bands musik. Og den magtesløshed, da Mayhem blev et symbol for en flok magtesløse unge uden ideologi, uden mangel på privilegier og uden mangel på tid at slå ihjel. Lidt latterligt. Ikke *Latterligheden* men dog lidt latterligt. Og en masse fantastisk musik.

Men han skulle ikke forbi Mayhem i dag. Der var et arrangement om aftenen. Det kunne klare sig selv. 70 måske 80 mennesker samlet for holde sig selv på afstand. Et bylivs privilegie – altid mulighed for at holde sig selv på afstand. At lade sig underholde. At komme ud og væk, hver aften. At få tankerne taget fra sig eller måske blot sat i stå. Og nu hvor nætterne blev lyse, blev man aldrig rigtigt ene med sig selv. Byens største gave til menneskene er at kunne skjule dem fra dem selv. Man bliver afhængig. Man fylder sin tid med lyde og billeder og mennesker og kalder det liv. Man kalder det ikke liv pludselig at se sig selv. Sikkert se sig selv alt for tydeligt. Man kalder det liv at se andre.

To kvinder gik forbi. Samme alder. Som ham. Han forsvandt hen i dem for et øjeblik. Deres lange hår, deres gang. Vuggende. Hvert nyt skridt på samme linje. Mit liv ville ikke bestå Bechdel-testen, tænkte han. De drejede af ved Nørrebro Station. Han stod igen, kiggede længe efter dem. The male gaze, igen. Mod Nørrebro Bycenter. Og flere mænd. I storcentrene var det ikke sjældent at møde day-gamers. Mænd der ville forføre. Eller score. Eller have et nummer. De var der for kunsten, og de var der for spillet. Day-gamers havde raffineret og udviklet det, som The Game havde lært dem. Efterhånden som de i nattelivet mødte kvinder, der også havde hørt om eller læst The Game, var de blevet gennemskuet. Tag

en sjov hat på, skil dig ud fra mængden, *approach*, hvor meget vejer en isbjørn, jeg har lige fået en hund hvad synes du den skal hedde. Gennemskuet. Ingen vil scores ud fra en manual. Derfor havde de trukket sig væk fra nattelivet og ud i storcentre, ud på gader. Vi gør bare, hvad alle har lyst til at gøre, sagde de. I andre tænker på at snakke med hende eller ham den søde I går forbi midt på gaden. Vi gør det. Og det gør de. To mænd, i passende afstand af hinanden. Passende til ikke at blive set sammen, passende til at give signal. Du tager dem der, jeg tager hende her. Ingen sjov hat, ingen kunstig indgangsreplik. Day-gamers er trænede, de behøver ikke undskyldninger for at snakke med kvinder. De har hævet sig fra liderligheden til æstetikken, mener de. Som Johannes Forførelsen. Men kun næsten. Johannes havde forfinet sin forførelse for at gå efter det sublime – day-gamers er stadig på vej. Day-gamers ser stadig det smukke i den højeste udførelse af kunsten at forføre, håndværket er stadig værket som helhed. Som en kunstner, hvor forfinelsen af håndværket er selve det smukke. Altså stadig på vej mod *værket*. Johannes søgte i stedet håndværket fuldbyrdet i det ene, overdådige værk. “Det er ingen Kunst at forføre en pige, men en Lykke at finde En, der er værd at forføre,” skrev han. Day-gamers møder også en dag deres Cordelia. Nogle af dem som Johannes, sociopatisk målrettede, med totalt fokus. Lægger ikke bare livet an på kvinder, men på den ene kvinde. Andre møder deres Cordelia forvirrede over pludselig at føle noget. Ser deres svage punkt. Og sværger aldrig at lade sig møde en Cordelia igen.

De to kvinder måtte være gået ind i Nørrebro Bycenter. De havde samme stil. Det sommerlige, sporty. Shorts og hvide sneakers. Brunetter. Krøller. Den ene flot uden at ville det. Symmetrien og det markerede ansigt. Den anden ikke-flot uden at ville det. Det robuste kæbeparti og hovedet presset

sammen med nakken. Den flotte kiggede på mændene. Den mindre flotte orkede det ikke. Den flotte kendte spillet og var god til det. Også hvis hun mødte en day-gamer. Den mindre flotte kendte også spillet men blev aldrig inviteret med.

— 10 —

Han stod stadig. Stod i vejen, Frederikssundsvej. Nordre Fasanvej og Frederikssundsvej krydsede her. Graffittien sagde Free Palestine. Etniciteterne var mange. Heromkring hvor man fandt tøjforretninger kun med niqabs. Det var rigtigt nok anderledes heromkring. Mangfoldigheden som realitet, ikke bare som tåge, her hverken problem eller løsning. Bare til stede og levende. Der var loppemarked. Nogle romaer solgte 90'er-legetøj. Det var grimt, og de vidste det godt selv. De snakkede og lo. De sidste vestlige nomader. Overtaget jødernes historiske rolle, den mindst privilegerede del af den. Andre dage end denne stødte man på dem på Amager. Om sommeren på Amagers plæner. Om vinteren ved Amagers stationer eller i automatiske solcentre. I Danmark var de aldrig mange nok til at blive en sag som masse, aldrig få nok til at blive en solohistorie. De var uden en skrevet historie og uden et skrevet land. Ingen vidste hvem de var, og ingen spurgte.

Han fortsatte ind mod byen. Nåede Den Røde Plads. Den Røde Plads på Nørrebro, den rødeste af alle valgkredse. Skaterne var ude. Caféfoltet var ude. Over Mimersgade og til Den Sorte Plads, flere skatere, flere caféfolk, flere børnefamilier og mere lugt af hash. Han nåede den grønne del af Superkilen. Det var byfornyelsen. Kampen mod *de andre*. Dem, man var ligeglad med, indtil de for alvor var blevet *anderledes*, var blevet dem der kunne bekræfte majoritetens

sandhed og storhed. Dem, man lod være fattige og ligegyldige, indtil de råbte op, indtil de råbte højt nok til at man kunne se dem, måle dem, veje dem og sætte dem i bås. *De andre*. Det her var kampen mod byens store fjende – den, man kaldte ghettoen. *Dem*. Mod Mjølnerparken som den var engang.

El-Hussein skriver i Drømmespor:

“Jeg føler i dag, at jeg kører på et drømmespor. Jeg ser Mjølnerparken og gårdene afgrænset af beboelses-ejendomme, legepladserne med børnene der leger, og jeg ser Superkilen og de mange forskellige mennesker der, og jeg kan se, at de også leder efter deres drømmespor. Jeg fandt mit, og det kører jeg på. Jeg tror, at en eller anden dag, der kører vi alle på det samme spor.

Der er en enkelt leg, jeg stadig husker. En leg for store drenge. Det var et par år før jeg kom i fængsel. Vi ville nedbryde kapitalismen og alt der holdt den i gang. Alt det materielle. Privat ejendomsret giver ingen mening, slet ikke når det er Guds værk det hele. Vi kaldte legen for droner. Dronelegen. Man gik på Google Maps og fandt en bygning, der så rig ud oppefra. Så tog man ud for at smadre den. Og man måtte ikke stoppe selvom bygningen ikke var hvad man troede. En børnehave var det engang. Også et hospice. Men man måtte ikke stoppe. Ellers havde man tabt, så var man ikke en rigtig drone. Vi havde roller. Obama. Bush. Anders Fogh. Det var sådan jeg første gang kom rigtigt i kontakt med systemet. Dem der opretholdt den private ejendomsret. Myndighederne og politiet. De mente ikke legen var særligt sjov. Jeg synes stadig det var grinern.”

El-Husseini fortsætter senere i bogen:

“Det var tydeligt for mig, at kærligheden ikke kunne sejre under status quo. Det var tydeligt for mig, at kun væbnede hjerter kan kæmpe mod det kærlighedsløse.

Symboler har altid irriteret mig, og derfor har de også altid interesseret mig. Mit værelse var fyldt med symboler. Hagekors, ørne og falke, sorte handsker, sataniske pentagrammer, partisaner-tørklæder, tårne, fløjter og selvfølgelig davidstjerner. De tændte mig. Ikke seksuelt selvfølgelig, jeg har altid holdt det seksuelle i balance. Kenjатаimu kalder japanerne det. At onanere så man kan tænke klart. Det var en vigtig del i min tidlige pubertet. Senere læste jeg om Freud og sublimering. Det gav mening, jeg stoppede med at onanere og vendte energien indad for at kunne opbygge kræfter til mine højere mål. Og dermed vende mig udad. Det var en lærerig tid, jeg begyndte at finde mig selv og forstå min krop og den rolle, jeg havde i verden. Jeg begyndte at forstå de større sammenhænge. At jeg snart skulle dø men at jeg aldrig var alene og at min krop aldrig var min. Den var en del af verden. Jeg bliver ked af det, når andre ikke forstår døden. Jeg bliver ked af det, fordi de bliver kede af det. For deres sorg er egoistisk og langt fra den kærlighed, verden har brug for.

Tilbage til symbolerne. Det er deres magt, der altid har interesseret og irriteret mig. De skaber og nedbryder. Og de samler og splitter. Det er farligt, hvis verden skal være hel. Symboler er reduktionisme. Også de holistiske symboler. Det er virkelig falskt, synes jeg.

Hvordan skal et symbol kunne fortælle om en helhed? Når symboler er reduktioner? Du kan ikke nedskalere helheden. Det ligger i helheden, at den er hel. Det var derfor, jeg begyndte at nedbryde symboler ved at udstille dem. Jeg ville udstille folks kærlighed til symboler.

Det er heldigt, jeg er araber og ikke mindst palæstinenser. Ingen vil nogensinde gøre mig til et symbol for nedbrydelsen af symboler. De vil i stedet prøve at gøre mig til et symbol for mange andre ting, men til det er min sti for uren og broget. Jeg er ikke nogen ægte salafist for det første. Jeg har været for meget i skole til at være et ægte socialt tilfælde men ikke nok til at være en radikal intellektuel. Jeg har været nok i fængsel til at være kriminel men ikke nok til at blive set som et produkt af systemet. Jeg kunne udnytte min baggrund til at lave et værk. Og jeg kunne fremstå som forvirret. Det er vigtigt at holde sin sti uren, hvis ikke man skal reduceres.

Jesus ærgrer sig tror jeg, og det er helt sikkert, at man aldrig skal gøre som ham. Han holdt en rød tråd, så i dag er han gennemforstået, han er reduceret, og han valgte endda at slutte det hele på et kors. Han lod sig rive med. Han ville gerne være en del af historien, tror jeg. Jeg udvalgte mig altså tre symboler. De skulle være stærke og entydige, de skulle være lige så meget moderne symboler som historiske symboler, og de skulle berøre folk som symboler. Ytringsfriheden. Israel-Palæstina-konflikten. Og døden, selvfølgelig.

Jeg brugte mange dage ude på marker i oplandet til København. Jeg var blevet vegetar efter jeg fandt ud af

hvordan kødproduktionen påvirkede drivhusgasudslippet. Som barn havde jeg set Blinkende Lygter, og jeg havde altid husket det øjeblik, hvor Mads Mikkelsen skyder en ko. Som barn var jeg nok lidt ked af, at koen blev skudt. Men nu fremstod det som den eneste progressive handling i kampen mod klimakrisen. Det var måske ikke det, Mads Mikkelsen havde tænkt i filmen, men ethvert værk kan jo læses forskelligt i forskellige tidsaldr. Derfor begyndte jeg at skyde de køer, som bidrog så hårdt med deres metangasprutter. Kød-produktionen ville næppe blive stoppet via kapitalisme og markedet. Folk var stadig alt for glade for deres kød. Og det er sværere at komme af sted med at skyde mennesker end at skyde køer. Det er en helt pragmatisk beregning. Så jeg begyndte at skyde en masse køer.

Jeg fortalte aldrig denne del til mine venner. De var meget optagede af Islamisk Stat og bekæmpelsen af Assad. Vi talte tit om at nå tættere en transcendent verden. Vi talte om opgøret med den vestlige materialisme. Vi talte om at opløse os selv og blive et med verden. Jeg skød køer. De tog til Levanten. Jeg vidste godt, vi kæmpede den samme kamp, og derfor sagde jeg aldrig noget til dem. Det var deres egen kamp de kæmpede, ikke Islamisk Stats. Islamisk Stat giver bare plads til opgøret med kapitalismen og plads til at finde vejen til Det Andet. Islamisk Stat er et instrument for os. Vi vil væk.

Jeg fortalte en af mine venner om mine tanker om symboler. At man må holde sin sti uren, hvis ikke man skal falde i hænderne på folk, der vil bruge en som billede på noget andet, eller hvis man ikke vil reduceres

til en forståelse eller læsning eller propaganda. Jeg fortalte ham, at han skulle tage en Ralph Lauren-kasket på, hver gang han var ved fronten, og der var et kamera i nærheden. Det gjorde han. Ahmed kom hele verden rundt i efteråret 2014. Sort Ralph Lauren-kasket ved siden af to rifler. De unge mænd i Islamisk Stat var altså forvirrede og uden klar ideologi, blev det sagt. Det var heldigt, og det har reddet dem meget. Det var ligesom Joker i Full Metal Jacket, sagde jeg til ham. Det grinte vi af. Walk the walk.”

— 11 —

Man husker byen og dens steder, og dele af byen lægger sig stærkt i en. Som de ældre man møder omkring Mjølnerparken, når de går langsomt frem, skulende. Vuggende, fra side til side, de små, gamle mænd med de hærgede ansigter. Så man spørger sig selv, hvilken krig de har set. Hvilken krigszone, der giver det blik. Hvilket andet menneske de synes at kunne lure bag en. Og selv ser man steder i byen som de krigshærgede ser mennesker i livet. Skoler og fodboldbaner, villaveje og parker. Man læser stederne, giver dem følelse og karakter. Projicerer minder. Og man tænker sig bort i stederne, hvert af byens små denkmals, små monumenter over tider, der var engang. Hvornår får jeg igen gaven af et sted, hvor jeg er i kraft af nuet og ikke fortiden? Så snart man har været for længe et sted, lever man livet baglæns. Man ruller sin tid tilbage. Man husker forelskelser og grin og fællesskaber, der opløste bevidstheden. Så man krystalliserer bevidstheden. Og finder de gamle steder. Man tænker over de gamle steder, der

kun blev noget værd, fordi de blev levet uden at tænke. Uden at tænke på andet end at leve.

Rundt omkring Superkilen går også de sorte pantere. Pantsamlerne. Biafrabørnene, Nigerias uønskede og tabte generation, der her prøver lykken. De fandt Europa. Slap ind, slap over Middelhavet og fandt den pant, som danskerne ikke gider have. Om aftenen ser man dem på de større boulevarder, når dagens arbejde er forbi – de går med samme vuggende, utrygge bevægelse, altid skulende, som de gamle fædre omkring Mjølnerparken. En lille skolerygsæk på ryggen, en gammel sovepose og dobbelt lag tøj, selv om sommeren. Det er ud fra dem, man tænker, at savn er en grundtilstand. Dets tilstedeværelse eller fravær. Men altid som tilstand. Så mange her på Nørrebro drømmer om et tabt land, om tabte slægtninge og venner. Så mange andre drømmer om den by, det land, den familie og de venner de aldrig kommer til at få. Det København, der er deres, men som ikke vil stå ved det, og som de aldrig helt vil kalde deres. Indtil den dag de mister det, selvfølgelig. Indtil den dag københavnernes bliver drevet bort og må leve som ex-patrioter, migranter og flygtninge over alt i verden. Når mindet og håbet om det fortabte København vil overleve generationer, først som minde, så som fortælling og til sidst som myte. Men indtil da.

En af Kilens gamle udhængere var Andy van der Meyde. En del af bænkenes folk men altid for sig selv. Og alligevel opsøgende, samtalende, med øjne der søgte et menneske at give historier til, et menneske der kunne opfylde lidt af hans undertrykte livsbehov. Andy van der Meyde var hollænder. “Nej, ikke *den* Andy van der Meyde,” var altid Andy van der Meydes andetsvar, når han blev spurgt til sit navn. Og han gav altid det fulde navn, selv når han kun var blevet spurgt om fornavn. For han elskede at fortælle historien om sin

navnebror. Andy van der Meyde var en hollandsk fodboldspiller, der slog igennem i start-00'ernes Æresdivision og – til trods for at være nogle år ældre – blev regnet til samme gyldne hollandske generation som Arjen Robben, Wesley Sneijder, Rafael van der Vaart og Robin van Persie. Van der Meyde blev solgt fra Ajax Amsterdam til Inter Milan som en af Europas bedste kanter, begyndte at drikke, røg til Everton efter bare 34 kampe, drak videre, blev langtidsskadet, drak videre, fik en affære, blev forladt af både kone og kæreste, forblev skadet, blev klubløs, begyndte på coke og ludomani, vendte tilbage til Holland og sin familie og kvittede professionel fodbold som 31-årig.

“Det ligger i navnet,” fortalte Kilens Andy van der Meyde altid, “det ligger i navnet, at det skal ende sådan her. Jeg er godt nok lidt ældre, men jeg tror, han og jeg er ret ens. For ham gik det hele dog lidt stærkere. Jeg mangler at finde ud af, hvad jeg skal vende tilbage til.” Det var altid det tætteste, man kunne komme på at høre om Andys nutid. Man vidste, han drak, at han drak tæt, men at det foregik enten tidligt om morgenen eller så sent på natten, at han kunne holde en god skid kørende til et godt stykke op af dagen. Ellers var Andy ren fortid.

Andy havde været FN-soldat. I Bosnien.

“Ja, jeg var en af *dem*,” sagde han altid, når han blev spurgt. Eller når han – som oftest – selv fandt en måde at komme ind på emnet.

“Jeg var en af de hollændere, som hele verden har fordømt lige siden. Jeg var 22. Og jeg var der, i Srebrenica, og jeg så til. Jeg fulgte mine ordrer, fordi jeg var en kujon. Så jeg så til. Nogle gange ser jeg mig selv udefra. Så er det mig, der er på vej ind i en serbisk lastbil, og så kan jeg se mig selv stå der, helt passiv, med et gevær i hånden, hvordan jeg bare står og

ser til, og jeg kan se hvordan jeg håber, håber, *håber*, at lastbilerne og serberne ikke er på vej til at... ja man er ung. Man tror, at de voksne nok har styr på det. FN og... verden. Men vi kender jo alle sammen historien, ikke. *By now*. Vi kender den. Historien. Ved du, hvordan det er at blive en del af historien? Altså verdenshistorien? Det er røv. Og lort. Det er en total umyndiggørelse af din identitet. Pludselig har alle patent på at skrive din sandhed. Du er intet mere. Et objekt. I dag bliver jeg spændt for en ny vogn... jeg trækker læsset for bekæmpelsen af den rige, hvide mands dårlige samvittighed. Hans *byrde*. Responsibility to protect... i tide og utide. Hvis man altså ser det ske. Det var jo *det*, ikke. At det hvide vesten ikke *kunne* lukke øjnene. Men i stedet for at bruge os som eksempel for at lade sig selv og os alle se noget *mere*, så er vi blevet eksempel for dem, der synes vi skal se noget bestemt. Men det er ikke nyt. Amerikanerne vidste også godt, at japanerne var tæt på overgivelse. At de var ved at forhandle med russerne. Og så smed man alligevel bomberne. For ære og ansvar. Verdenssamfundet er en joke. Jeg hader det. Jeg har meldt mig ud. Jeg er kun mig, her på en bæk. Jeg læser ikke avis mere. Eller ser TV. Ja jeg har intet TV. Jeg taler kun med folk heromkring. Der er mange her, der har set det ske. Folk der var der. Mange forskellige steder. Også i Jugoslavien. Og det man kalder det i dag. Om de er sure på mig? Nej. De ved godt, at det er folk længere oppe, der trækker i trådene. Soldaterne, i hvert fald de unge, er også ofre. Også serberne. Det ved man godt her. Mladic og Milosevic og alle historiefortællerne og alle forfatterne, det er dem, der er problemet. Man burde holdes op på den sandhed, man giver videre. Det er ikke kun de religiøse, der prædiker. Det gør nationalister også. Alle faktisk. Altså alle dem med en idé om hvor det hele skal hen. Og hvordan måler man lige sandheden på dem, der mener

at have den. Det er de farligste. De skaber et folk. De skaber folkemasserne, de giver ammunitionen, og de skaber våbnene. Og den der gamle med at hvis nu bare alle soldaterne lod være med at kæmpe... men den starter ikke der. Ord slår ihjel. Derfor læser jeg ikke avis. Død og alt sådan noget, det kommer derfra. Fra ordene.”

Andy fortalte ofte, at han var blevet opsøgt af journalister, der ville interviewe ham om “dengang,” som han kaldte det, at de ville tage ham med tilbage til Bosnien, som en eller anden “sjælerejse” eller “soning i følelsspornogenren.”

“Hvem fanden skulle det gavne? Næh, svaret er altid nej. Som om sårene bliver helet bare fordi jeg angrer og græder på TV. Sandsynligvis bliver jeg bare en del af politikernes spil igen. Så skal vi nok bombe et nyt sted for at genskabe forsvarrets ære og respekt og hvad-ved-jeg. Aldrig. De har intet lært. Stop med at tro på noget, siger jeg til dem. Altså journalisterne. Eller... start med at stil jer selv nogle spørgsmål. Og forvent, at alt det I nogensinde har ment har været forkert. Eller også siger jeg til dem: Ved I hvad jeg har lært? Som I gerne må citere mig for? Og som jeg gerne vil give videre, specielt til jer? Jo: Skyd dig selv. Først. Og før det er for sent. Det skulle nogen have sagt til mig for 20 år siden.”

Andy var typisk hollandsk udseende. Høj, i hvert fald over 1.90, markeret, aflangt ansigt, tindinger der var ved at æde en klassisk ikke-vasket slickback, spredte stubbe til aftegning af idéen (eller håbet) om fremtidigt overskæg, brede skuldre og lange lemmer. Ingen vidste, om han virkelig havde været i Bosnien. Han ville ikke vise billeder, “nej så kommer det hele først tilbage. Billederne har I jo alligevel alle sammen set, ikke.” Ingen vidste heller, hvorfor han lige var endt i Danmark. Eller på denne bæk. “Den historie hører ikke til en dag som i dag,” var svaret. Hver dag. Og han vidste udmærket,

at det havde han også sagt dagen før. Og ugen før. Men det var svaret, og sådan blev det.

Og en dag var Andy væk. Han dukkede ikke op. Der gik en dag mere. En uge og en måned. Indtil nogen sagde, han var hoppet i Fremmedlegionen. Og andre sagde, at det måtte være løgn. Der gik endnu en måned, før nogen mente at have set ham. Og snakket med ham. I Tyskland, omkring Berlin. På vej ud af Europa. Andy var gået under jorden. Europol var på ham, mente han. Fordi han skulle til Syrien. Og kæmpe på kurdernes side.

“Det er ligesom Den Spanske Borgerkrig, det her. Og hele Europa er på fascisternes side lige nu. På Assads side. Jeg håber ikke, jeg behøver at komme tilbage til det her sted. Europa. Vi er fascister her, og vi nægter at se det. Jeg er frihedskæmper. Og jeg er flygtning.” Og siden har ingen set ham. Den hollandske regering mente at have registreret alle hollandske statsborgere i Syrien. Andy betragtede aldrig sig selv som statsborger – og måske var han det heller ikke. Han var ikke på listen over Syrien-kæmpere. Han var væk. Igen en del af verdenshistorien. Og – måske modvilligt – som kæmper for en idé. Men uden TV.

— 12 —

Var Andy en del af Latterligheden? Det var han vel. En mand først ramt af meningsløsheden og magtesløsheden, senere bare Latterligheden. Han var selv blevet en del af Latterligheden.

Nogle personer lever videre. Andy havde tydeligvis haft intentioner om at efterlade et indtryk. Det havde han også gjort. Bænken hvor Andy havde siddet var dækket med graffiti. Noget af det havde Andy dækket for. “Befri dit liv”

var et af dem. Og “Palestine <3” selvfølgelig. Og “69 Intet Glemte Tilgivet” ved siden af. De ikke-øjende.

Under Bispebjerg Station lå der længe en udbrændt bil. Lige foran spillede børnene fodbold. Lige efter stoppede København som by. Efter den udbrændte bil fortsatte jernbanen. Industri på den ene side, kolonihaver på den anden. Og i midten skar jernbanen sig igennem men uden at være by. Grus. Buske. Plads. En jernbane. Menneskene var holdt op, her var byen ikke nået med. The wastelands. En dag skulle byen nok også nå med her. Ungdomsboliger til at starte med. Dernæst gentrificeringen. Dernæst assimileringen. Når en bydel bliver *byen*. Men indtil da var det stadig det golde, beskidte, ikke-civiliserede København. Et sted hvor menneskene engang var og snart kommer igen.

Men Erel var ligeglad for en stund. Han fandt længere ned ad Nørrebrogade, til der hvor nattelivet snart blev tættere, selvom klokken endnu ikke var mange og slet ikke nat. Forbi netcaféen, hvor angrebet på synagogen i Krystalgade blev til idé. Netcaféen var nedlagt nu, men mindet om den stod stadig. Forbi Drone. Hvor man stod og sad og så. Så på piger og så på drenge. Så på dem midt i mellem og dem udenfor. Hvor han kunne se en pige, og hun kunne se ham, og han ville kigge og kigge væk, og hun ville kigge og kigge væk, og han ville kigge tilbage, og det ville hun ikke. For hun havde set en, der ville kunne sære hende. Måske. Engang i fremtiden. Hun havde været der, og det var ikke hende. Så hellere være i det, man kunne styre. Han havde det på samme måde. Og kiggede derfor videre. Gerne en gang for meget. Blikkene i natten, når vi er sårbare og på udkig, de blikke vi giver hinanden er de små sejre, vi kan give. Man får blikket og anerkendelsen, og får man aldrig mere, så kan man for evigt drømme om det

fantastiske menneske, der valgte at give lige præcis det stykke af dem selv til lige præcis en selv. Blikkene vi sender giver de sejre vi kan give os selv. Blikke kan ændre liv, på en nat. Tænk at være noget for nogen. Bare en tanke. Tænk ikke bare at være sig selv.

Og det var på Drone, i mørket med de svage lys splittet i cigaretrøgen fra kælderen og de uklare, næsten grænseløse skygger, at man kunne stille hinanden spørgsmål om alt det, der ellers bare flød usagt, uberørt men svagt betændt.

“Tror du på kærlighed?” spurgte hun, vendte kun øjnene mod ham kort som for at lade spørgsmålet runge som noget mere åndeligt end følt, noget upersonligt.

“Det ved jeg ikke,” det var trods alt Drone, og på Drone behøver man ikke tro på kærlighed. “Men jo, det gør jeg”

“Hvornår?”

“Hvornår? Sjældent. Kun når jeg bliver spurgt”

“Hvor tit bliver du spurgt?”

“Nogle kys kan spørge. Noget sex. Så skal man svare, og så må man tage stilling. Men selvfølgelig er svaret ikke altid ja. Faktisk meget sjældent. Hvad med dig?”

“Nej” Hun stirrede lige frem, spændte i kæben, som om hun forventede, at den stoiske behandling af emnet skulle fremprovokere en stærk reaktion, hun måtte forholde sig til. Intet kom. Erel kiggede bare. Hun måtte selv tage tråden op.

“Det gjorde jeg engang. Jeg troede også jeg havde fundet den. Som om kærlighed er noget man finder. Det er noget vi skaber. Ligesom tosomhed. Og alt sådan noget.”

Hun smilede og bød ham på en cigaret. De røg færdig ude foran baren uden mere end et par ord, og hun gik ind igen. Erel blev stående og kiggede på bilerne, der kørte forbi på Nørrebrogade, skillelinjen mellem Drones mørke og Stefans-kirkens lysende, dømmende øjne på den anden side af vejen.

Hvorfor er man så bange for at blive elsket. Bilerne kørte videre, en politibil uden blink. Noget tid efter havde han genkendt hende på TV, pigen han havde snakket med. Hun var blevet voldtaget, men voldtægtsmanden var to gange blevet frikendt. Hun havde selv villet det, mente manden, og politiet var enige, og så kunne sæd og sår være lige meget. Det var sket lige bag Stefanskirken, i en gyde, der hvor resten af byen forsvinder. Og så var hun også forsvundet, sammen med sagen, forsvundet ind i resten af byens mørke. Han havde set hende på Drone en enkelt gang siden den aften de snakkede. Han havde været sikker på at hun ville dukke op dér igen en aften, og der var hun. Men noget var forandret. De snakkede ikke sammen, og hun havde aldrig været der siden.

Så var der stamgæsterne. Også på Drone var der stamgæster. Rigtige stamgæster. Stamgæster som på en bodega, gæster der altid var der, i et tempo der ikke hørte sig til livet udenfor. Langsommere, men mere intenst. Et enkelt par, en mand og en kvinde, tog sig ofte af opmærksomheden på Drone. De var der altid. Altid forrest til koncerterne i kælderen. Manden altid fokuseret, på musikken eller væggen bag musikerne. Rolig og koncentreret. Og kvinden ved siden af ham. Altid fokuseret, enten på hans kind eller øre. Altid i bevægelse, enten til musikken eller en rytme hun selv fandt. De talte aldrig sammen, men kvinden talte tit. Tæt til hans øre, masser af ord, masser af forsøg på kærlighed. Hun smilte, stort, altid, altid stolt af at være sammen med ham. Manden stod der. Bare. Samme sted, kiggede lige frem. Også den dag han stod alene. Først én dag, så den næste. Og næste koncert igen. Hun kom aldrig tilbage, men han stod der stadig, på samme måde. Man burde snakke med ham, tænkte Erel. Musik forener. "Hvad synes du?" eller "Det holder sguda det her, hva'?" eller sådan noget ligefremt og dumt, man kunne prøve

at sige et eller andet. Men på samme tid slog det Erel, at stilheden fra mennesker og lyden af musik nok var det, der holdt manden i balance. Koncerten var sandsynligvis bare hans rum. Og der virkede til at være generel konsensus om den udlægning. Så man lod ham være.

Og netop mennesker som ham, ledte Erel tilbage på Latterligheden. En del af Latterligheden var netop den balance, der blev søgt af alle og fundet af de få. Og typisk fundet i ensomhed. Latterligheden var, at de unge stadig søgte efter denne balance, når al opdragelse havde fortalt dem, at den ikke eksisterede. At verden var i evig forandring, panta rhei, at det flydende og fragmenterede var det eneste faste i verden. At man blot måtte acceptere det intetede, og at balancen sandsynligvis var ikke-eksisterende, og historisk set var enhver søgen på svar i fællesskab første skridt på vej til totalitarisme, og derfor måtte man finde den altså sandsynligvis ikke-eksisterende balance i ensomhed, med sig selv. Et sådant vilkårs evige gift mod alt andet var det, at alt nu kun skulle måles på egen erkendelse. Og var man nu erkendt usikker på tilværelsen – det var de fleste – så var man altså i evig ubalance. Opdragelsen for tidens unge var en dogmatisering af tvivlen og gerne med en selv som manifestation. Bliv din egen tvivl og din egen tvivler! Latterligt, selvfølgelig. Men også dragende. Og belæg for al anden Latterlighed. Det var af-filosoferet. Der var ikke længere noget at diskutere. Man var bare. Sig selv.

Det var tidsånden, og måske havde det været tidsånden længe, måske fandtes der en *latent Latterlighed*, måske havde tidligere generationer også levet i Latterlighed. Men nutidens Latterlighed måtte alligevel være anderledes. Den var blevet så konstitueret, at den ikke længere bare var usynlig struktur eller åbenlys overflade. Den var *livet*. Den sneg sin ind i alt,

og den havde koncentreret sig i byen. Byen var lige meget håb og fortvivelse og magt og afmagt. Så hvorfor fandtes balancen ikke? Fordi håbet var håb og fortvivelse manifesteret. Fordi magt var på afstand og afmagt reelt.

Latterligheden var overalt. Som samfundsmoral og normer. Den udgjorde fællesskabet. Sælge sig selv på et arbejdsmarked for at opretholde det ufrivillige arbejdsfællesskab, der ved at opretholde den ufrivillige kapitalisme skulle opretholde det frie Danmark i en fri, globaliseret verden. Fællesskabet var et materielt produktions-fællesskab. Ikke at producere var at stå uden for fællesskabet, det var faktisk *nedbrydende* for fællesskabet.

Alt sammen en del af det biopolitiske. At man skulle stoppe med at ryge for alles bedste. Og for sit eget. At man skulle leve længe. At stress udgjorde en fare for produktions-fællesskabet, og måtte behandles sådan. Og det var et problem for en selv – moralsk – for hvem vil egentlig stå uden for produktionsfællesskabet. Og det var et problem for samfundet, for dets fællesskab havde pludselig en fælle mindre.

Man skulle altså have sig et arbejde. Det havde man altid skulle, og det skulle man stadig. Og man havde institutionaliseret markedet i sin egen hverdag, så man bedst muligt kunne udleve sit fulde markedspotentiale. Derfor måtte man optimere sig selv, fysisk og psykisk, og derfor stoppede arbejdet aldrig. Man var altid på arbejde. Livet var en optimeringsproces for markedets frelse. Frelsen var at blive en norm. At blive den nye institution. Ved at leve op til markedets norm om absolut personlig produktionsoptimering kunne man måske selv blive normen. Eller en del af den. Og så ville folk se op til en.

Neoliberalisme, kaldte man det engang. Men den var udfaset til bare at blive livet. Dagligdagen og weekend og ferie. Intet stod uden for produktionshensynet. Latterligt. Og

produktionshensynet udlevede man bedst i ignorance for større, fælles behov. Det *rigtige* fælles behov var i stedet ethvert individs optimering i opnåelse af egeninteresser. Egeninteressen var altså fællesskabets interesse. Og begge var optimering af produktion. Optimeringen var allerbedst, hvis man kunne gøre det *innovativt* og *originalt* – også det blev et mål, man måtte inkorporere i selvdisciplinen. For ingen ville da være en tom, hjerneløs produktionsrobot! Alle ville være frie og selvejende. Og derfor lod alle sig sælge. Ufrivilligt i frihedens navn. For at opnå en fælles frihed. Og så var man alle unikke og specielle. Hver og en.

Men havde arbejdsfællesskabet, arbejdsnormen, ikke længe eksisteret? Og alle og enhver fra Holden Caulfield til Stephen Dedalus, havde da modsat sig rammerne fra enhver voksen produktionsmajoritet? Hvad var anderledes? At oprøret var blevet internaliseret. At selv de revolutionære var blevet en platform for nye markeder. Som skaber- og købekraft. ”Klip dit hår og få dig et job” var blevet til ”Tænk ud af boksen! Gå nye veje! Sig ja!” Markedet var også fællesskabet for outsiders. Hver gang man rykkede sig væk fra markedet, rykkede markedet med – for alle, der ikke var en del af markedet, var potentielt vækstmateriale og derfor værd at kæmpe for. Nye erobringer.

Jeg må længere ind i København, tænkte Erel. Finde noget.

— 13 —

Og over for Drone var altså netcaféen, der ikke var der mere. Hvor mordet i Krystalgade blev planlagt. Og således var med til at opretholde den liberale stat i endnu mange, mange år. Den liberale stat havde ved mordet i Krystalgade fået en

chance for at bekræfte og berettige sig selv. At forsvare borgernes sikkerhed var statens hovedformål. Statens eksistensvilkår. Og derfor søger den også at berettige sig selv og sin egen eksistens. Den søger at skabe sin egen nødvendighed, ud fra sin ideologi om statens nødvendighed og de personer, som varetager de sikkerhedsmæssige roller i staten – folk, der gerne vil bevare deres rolle som nødvendige beskyttere og deraf valgte, *villedede* herskere. En autoritet, der kun kan legitimere sig selv ved at opretholde sin nødvendighed. Derfor er der så mange kriminelle stofmisbrugere, derfor er der lømler, derfor blev der en Irak-krig - uden forsvar og politi, ingen liberal stat. Uden en liberal stat, intet marked. Staten og kapitalen hvilede på den sociale kriminalitets-økonomi.

Og oprøret. Oprøret var altid latterligt. Som skoene der ikke ramte George Bush. Eller Anders Fogh Rasmussen, der kunne bade i den røde maling, der blev hældt over ham. Malingen var det perfekte symbol på den liberale stat. En hyldest til den liberale stat. Malingen ville gøre oprør men var bare en manifestation af, hvem der har retten til at definere kriminalitetsøkonomien. “Ja, jeg ved da udmærket, jeg er med til at slå folk ihjel. Det er trods alt mit job,” var Anders Foghs implicite svar. “Det er mit job at skabe trusler, jeg kan bekæmpe, således at vi holder orden og hierarki i samfundet. Ja, jeg er terrorist, men jeg er det i det fælles bedste. Jeg er jeres beskytter, men jeg kan kun være jeres beskytter, når jeg er jeres beskytter i jeres bevidsthed. Og bevidstheden er som en plante, der skal vandes og gødes, så den ikke visner. Derfor måtte vi skabe en krig i Irak. Derfor måtte vi skabe en fjende i Putin. Ethvert årti har brug for en fjende, så vi kan styrke jeres bevidsthed om den liberale stats nødvendighed. Den dag, den bevidsthed forsvinder – den dag *frygten* for Leviathan forgår – der stopper enhver orden og ethvert hierarki. Den maling, jeg

stadig bader i, var en hyldest til den magt, I har givet mig, og som I hele livet lader jer underlægge. Tak”

Så hvad med oprøret.

Hvad med oprøret?

For Haitis revolutionær, Toussaint L'Ouverture, var oprør absolut nødvendigt. Man måtte tage sin frihed. Den kunne umuligt være en gave. Blev man *givet* sin frihed, var man stadig ikke fri. Man var da kun fri på andres nåde, af deres lyst. Man var da kun fri, indtil man ikke længere var det.

Så hvad med oprøret?

Et oprør har symboler. Noget om afmagt og håb, drømme, vilje. Symboler minder folk om, hvad de tror, de har i hjertet. Lige meget om det eksisterer eller ej, så bliver man mindet om noget, man har i hjertet. Noget glemt.

Noget der bliver vækket.

En gnist der bliver tændt.

Ild.

Mennesker i brand.

Der var heltene. De kendte. Thich Quang Duc for eksempel. Buddhistisk munk, der satte ild til sig selv i 1963 i protest mod det sydvietnamesiske styre og dets forfølgelse af buddhister. Billedet af Quang Duc er stærkt. Han sidder roligt. Flammerne står ud fra fronten. Quang Duc sidder. Billedet blev cover til Rage Against the Machines første album. På et andet billede ligger han forkullet, på ryggen, med armene bøjet i vejret. Efter hans rester var blevet kremeret, var hjertet stadig intakt. Det blev et relikvie. Quang Duc bliver næppe nogensinde glemt, i modsætning til de mange buddhistiske munke, der siden har brændt sig selv. I Vietnam eller Tibet. De er en brændende masse og kan aldrig skabe revolutioner. Kun mere modstand. Og flere brændende mennesker.

Jan Palach bliver husket. Tjekkoslavakken, der brændte sig selv i protest mod Sovjet. Og Mohamed Bouazizi bliver husket. Den tunesiske gadesælger, der fik konfiskeret sine varer af politiet. Uden fremtid og uden udsigten til en fremtid, brændte han sig. Kampen var slut for ham selv, han tog kampen ud til massen. Mennesker der sætter sig selv i brand er afmagt og mod. Viljen til at dø for at kunne leve. Færre husker dem, der lod sig direkte inspirere af Bouazizi. Den efterfølgende brændende masse. Ligesom færre husker dem, der tog livet af sig selv efter at have læst Den Unge Werthers Lidelse – blot husker man at de *var der*. Den døde masse, der gør den oprindelige handling mere vægtig.

Færre, mange færre, husker manden, der brændte sig selv foran Brøndby Rådhus i april 2014. Manden havde angiveligt været hos kommunen for at snakke med en sagsbehandler. Han gik udenfor, satte ild til sig selv og døde kort efter. Men reaktionen kom aldrig. Hverken fra samfundet eller medierne. De fleste ved ikke, han eksisterede. Og dermed fik han en anden værdi. Den glemte brændende mand. Ikke glemt som blot en i en masse af brændte mennesker, men glemt fra overhovedet at have brændt. Eller eksisteret. Og man vil huske ham netop fordi han aldrig blev husket.

At brænde sig selv er det største oprør i dag, tænkte Erel. Hvis hele livet er en optimeringsproces for at kunne producere, hvis hele kroppen er blevet systematiseret for at kunne skabe, så må man tage kroppen ud af systemet. Hvis optimeringen af kroppen er optimering af sin skaberevne over for markedet, så må man tage kroppen ud af markedet. Og man må give folket et symbol.

Når biopolitikken har politiseret alt, når markedet har markedsgjort alt, og når hele kroppen dermed er blevet til et

objekt for den liberale stats kapitaloptimeringsparadigme, så må kroppen altså dø i protest.

Noget måtte ske.

Nogen måtte brændes.

— 14 —

Erel holdt tanken og satte ned mod krydset mellem Nørrebrogade og Jagtvej. Her lå Assistens Kirkegård. “Hvor går man hen, når livet bliver for meget?” spurgte han sig selv, “til de døde. Javel”

Her var alle trods alt i jorden, og det var ikke til at se om det var i urne eller i kiste. Det gjorde Erel godt ikke at vide præcis, hvem der havde ladet sig brænde eller begrave, for det lod ham projicere ethvert motiv på en hvilken som helst død, præcis som det passede ham.

Chr. St. Christoffersen.

f. 15.05.1876

d. 12.02.1909

Mindes med Taarer

Mindre med Laengsel

Vaager i Evighed

Vaager i Ufred

Våger i ufred? Gravstenen var velholdt. Måske var det en måde at give tilbage for de ord, man havde givet afdøde på stenen. Intet savn, kun sorg, og intet ønske om fred. Han måtte have været en slet person. Og alligevel holdt man stenen så fint i stand. Endda så fint, at den vakte opsigst. Den stod ud blandt de andre, den var større og skinnede, blomsterne

omkring var anbragt i en halvcirkel, der fik stenen til at ligne et tempel. Måske var det netop meningen – måske var det netop de efterladte, de levendes luner og spot og håb at få alle og enhver til at kigge på netop denne sten.

“Nå,” kunne man som tilfældigt passerende således tænke, “ja manden er død før 1. verdenskrig, før den spanske syge og hvad har vi.” Hans død kunne ikke skyldes noget af det.

Og man ville kigge på skriften på stenen.

“Og manden er tydeligvis ikke blevet savnet. Det ligner nærmere, at man husker ham i ulykkelighed. Man ønsker ham ufred.” Ufred, ligefrem.

Og man ville kigge rundt om gravstedet. Og se at han var alene.

“Havde han ingen familie? Eller, måske ønskede de ikke at ligge ved hans side? Man har altså ønsket ham ufred og gjort ham alene, i døden. Hvem fortjener det?”

Hvem fortjener det?

Og uden for kirkegårdens mure, ude ved Jagtvej, lå Jagtvej 69. Ground zero. Det passede så fint for tragedien, at grunden Jagtvej 69 blot kunne kigge ind på kirkegården. Jagtvej 69 havde udsyn til alle de døde, der var givet fred. Men grunden selv fik aldrig fred. Her skabtes Ungdomshuset. Her døde det. “Intet glemt, intet tilgivet” stod der på murene over grunden. Grunden, der aldrig fik fred. Selv den nye byhave på grunden kunne ikke give pladsen fred. For Jagtvej 69 var blevet et denkmal. Et museum. Et symbol på en verdensorden fundamentalt ude af takt med de, der prøvede at få verden til overhovedet at løbe rundt. De ejende og de u-ejende. Og det latterlige. Magtesløsheden. Og den evige ufred af at være død men aldrig stedt til hvile. Der er en fred og en ufred. Der er en mur, og der er et indenfor og et udenfor. Ufreden kigger

misundeligt ind. Freden har fred. Freden er indenfor. Freden kigger aldrig ud. Freden er ligeglad.

Jacob Scheel Sorgenfri

f. 02.09.1914

d. 01.03.2007

ELSKET AF FAMILIEN

ALTID I VORE HJERTER

Sorgenfri. At hedde Sorgenfri. En forbandelse. Eller et liv i ironi.

Her på Assistens Kirkegård skød folk genvej gennem Nørrebro, mange på cykler, de fleste i høj fart. Her på Assistens Kirkegård holdt andre frokost i det grønne, eller studerende sad ved væggene og læste. Her på Assistens Kirkegård havde Erel mange gange gået ture med sin ven Magjar. Magjar var, som navnet også hentydede til, af ungarsk oprindelse. Hans familie var flygtet i slutningen af 50'erne og var blandt de cirka 1.000 ungare, der kom til Danmark efter Sovjet slog den ungarske opstand ned. Magjars forældre var nationalister men havde fået en ny identitet som opretholdere af det danskbosatte ungarske diaspora. Faren mente endda, at det var deres pligt at blive boende, så danskerne kunne lære om ungarsk kultur.

“Gravsten er ligesom statuer,” sagde Magjar engang. “Det vi kalder statuer er bare det øverste hierarki. Gravsten er publicering af døden. En blandt de mange, husket af de få.”

Sammenligningen holdt måske kun nogenlunde, men for Magjar var det nærmere en måde at spore sig ind på at snakke om statuer. Magjar elskede statuer. Specielt dem, der havde noget med Ungarn at gøre. Magjar var ikke nationalist men nærmere nationalfascineret. Specielt var han fascineret af det

gamle Ungarn. På Budapests Helteplads stod en statue af Sankt Stefan, Ungarns første konge og manden der kristnede Ungarn. Med glorie om hovedet og med korset hævet i venstre arm, sværdet sænket i højre.

“Men det er der, sværdet. Han er klar. Tro eller dø, lede kætter. Og det var åbenbart også sådan han skulle afbilledes. Og det var åbenbart også den historie man ville give om Ungarn og kristendommen. Men han er stolt. Det er en gravsten for alle de kættere, der ikke lod sig omvende. Deres minde er i den statue. Andre gange tager man det hele lidt på forskud. I Burggarten i Wien står Franz Josef. Han kigger ned med sådan et ‘Det hele er fucked’-udtryk. Statuen er fra 1904. Jojo, på det her tidspunkt havde hans eneste søn allerede begået selvmord, og hans kone var blevet dræbt nogle år før, men han var dog stadig kejser, og der var altså stadig et Østrig-Ungarn på det her tidspunkt. Men alligevel står han bare og kigger ned. Fandens, siger han. Fandens til lort. Nu kan det snart ikke blive meget værre, siger han. Det kunne det så godt.”

Niels Lyhne

f. 06.06.1830

d. 07.07.1864

Døden, den vanskelige død.

De gik videre.

“Hvordan vil du huskes?”

“Huskes? Det ved jeg sgu ikke,” svarede Erel.

“Man skal tænke over det nu. Ellers kan de finde på hvad som helst at sige om dig bagefter. Eller skrive på din gravsten. Der er da mange af dem, der ligger her, der må ærgre sig. Men du tænker måske ikke så meget over døden?”

“Jo, det gør jeg vel.”

“Men du er ligeglad med at blive husket? Alle store mænd gennem tiden har gerne villet huskes.”

“Du tror ikke der har været andre store mænd? Eller kvinder?”

“Jojo,” svarede Magjar, ”men dem husker vi jo ikke. Jeg tror, at de der synes vi skal ære de døde og at traditioner er vigtige for fremtiden, det er de samme der lever deres liv for at blive husket for eftertiden. For hvis ingen gider huske dem, så har de levet forgæves. Personligt er jeg efterhånden blevet lidt ligeglad med at blive husket, men jeg har altså levet for meget af mit liv *for* at blive husket til at jeg gider opgive den vej nu. Og jeg gider ikke have levet forgæves.”

De gik forbi endnu en grav. Kvinden i graven var født i år 1900 og død i 2003.

“Eller hende der, hun vil blive husket bare for at være blevet virkelig gammel, og når folk går forbi hendes grav så tænker de ‘Nøj da, tænk på alt det hun har oplevet og set!’ Og så husker man alt det der skete i 1900-tallet, nok mest en masse krige hvis jeg kender folk ret, og så tænker man nej da hvor må hun have set verden ændre sig! Men hun kunne jo lige så godt være blevet dement i 70’erne.”

Kvinden havde været arkitekt, stod der på graven.

“Arkitekter, det er folk der gerne vil huskes. Bygninger er historie lige op i dit ansigt. Man må bare håbe man får de gode opgaver. Altså tænk at have tegnet boligkomplekserne ude på Vestegnen. Og så snart man har haft en bygning stående i nogle år, lige meget hvor grim og ubelejlig den er, så bliver folk helt skøre, hvis den skal flyttes eller rives. Og når historiefolk og arkæologer så kommer til nogle århundreder efter, så er de ellevilde for at bygge det hele op igen. Lige meget hvor dumt det var, eller om det faktisk var *nedrivningen*

af hele lortet, der var pointen. Måske var det meningen, at lortet skulle jævnes. I Ungarn har vi en joke om vores historie, jeg tror den passer på Danmark også. Jeg tror faktisk den passer på de fleste. Den går på, at nogle historikere og heltekvadsfetichister og nationalkonservative og hvad-har-vi finder et gammelt, nedstyrtet monument. Fedt fedt fedt, siger de til hinanden, nu skal Ungarn tilbage til fordums styrke, nu skal folkesjælen rejses og magyarerne genopvækkes! De rejser så bygningen sten for sten, og de er så tilfredse med dem selv. Da det hele er færdigt, så tager de et skridt tilbage og ser på bygningen. Til deres forbavselse ser de, at bygningen har noget skrift hugget i sten stående over hele facaden. De må tage et ekstra skridt tilbage for at se hvad der står. Så læser de i kor: 'Lad falde hvad ikke kan stå'. Og sådan er det. Historien er fuld af lort, men det vælger vi at være ligeglade med."

I samme øjeblik gik de forbi Michael Strunges grav. Erel smilte. Magjar fortsatte.

"Og en eller anden dag kommer man sikkert også til at huske Operaen som noget stort og stolt. Men i virkeligheden er det jo et stykke satire. Et stykke satire på gode gamle hr. Mærsk, hvis sidste store bedrift var total mangel på *rettidig omhu*. Her bygger man en opera til to milliarder, der sjældent bliver brugt, lige et par år før bunden går ud af økonomien *netop på grund af sådan noget fråds som en opera til to milliarder*. Så kan den stå der og blive brugt en gang imellem, og næh hvor er den fin, og næh hvor havde vi det godt dengang i 00'erne, og næh hvor var vi dumme, men én mand var dog dummere end os alle, nemlig ham der skænkede os et monument på vores alles dumhed, og det var dog hr. Mærsk. Tak skal han have."

To børn kom cyklende. De sang. De slingrede og kunne kun lige have lært at cykle. De var ikke høje nok til at kigge

over buskene eller hegnene, der indkredsede mange af gravene i denne del af kirkegården.

“Man bygger op og river ned,” sagde Magjar, der ikke havde bemærket børnene.

“Hvad mener du?”

“Nogle ting lader man stå. Nogle vil man bygge op igen. Parthenon-templet for eksempel, det blev smadret i en krig mellem osmannerne og nogle venetianere. Og så kom ham den britiske Lord Elgin og hev en masse af metoperne med hjem til London. Men Parthenon vil man altså genopbygge nu. For dets skønhed. Men tag Birkenau for eksempel. Den lader man ligge. Ingen gider genopbygge Birkenau, og hvis nogen foreslog det, ville alle synes det var fucked up. Hvorfor ikke? Fordi det er for tæt på? Og fordi Birkenau heller ikke er smuk? Vi har jo ingen problemer med at beundre bygninger, der blev bygget med slavehjælp, så længe de er smukke. Pyramiderne, Peterskirken eller Burj Khalifa i Dubai. Og vi ville genopbygge hver af dem, hvis de faldt, ligesom vi genopbyggede World Trade Center. Hvor mange tror du har mistet livet i Chile eller Irak eller Vietnam, fordi USA ville sikre deres handel og økonomi? Tvillingetårnene var symboler på alt det. Men Birkenau lader man stå. Ødelagt. Måske fordi det siger noget om menneskene selv, at SS’erne destruerede den. Altså, ødelæggelsen af Birkenau siger noget mere end alle de andre ødelagte bygninger. Ødelæggelsen af Birkenau siger noget om skam. Sådan en ren menneskelig skam. Når lejren blev befriet, så ville SS’erne pludselig skulle stå ansigt til ansigt med omverdenen. Og så vidste man godt, det var forkert. Og så skammede man sig.”

“Det kan da ikke have været ren skam over det de havde gjort. Man dræbte jo også en masse de sidste dage før befrielsen. Hvad så med dem?”

“De var en del af det. Altså alle dem i lejrene, de var jo produkter af det forfærdelige arbejde, man havde lavet som SS’er. Og derfor var de jo også objekter og symboler, som måtte ryddes af vejen. Det var ikke det at dræbe mennesker, der var problemet – det havde man jo gjort så længe. Det var den følelse, det hele efterlod i SS’erne, der for alvor gjorde ondt. Det handlede ikke om at gøre noget *godt* og *værdigt* i større forstand. Så havde man jo brændt lejren og reddet alle fangerne. Nej det handlede om at slippe af med hele *værket*. Og fangerne var en del af værket.

“Hvad så med dem der blev skånet de sidste dage?” spurgte Erel. “De nåede bare ikke at blive skudt?”

“Ja, til sidst kunne man selvfølgelig ikke nå dem alle sammen. Men det havde også en klar værdi at lade nogle tilbage. Altså lade nogle leve. De skulle hjælpe til, at man aldrig endte i situationen igen. Så kunne man som SS’er bruge resten af sine dage på at fortrænge det hele, og så var der nogle fanger tilbage, der kunne fortælle historierne. Og som SS’er frygtede man måske også, at man selv ville glemme det hele lidt *for* meget, hvis ikke man sørgede for, at der altid var mulighed for møde en af fangerne på gaden en tilfældig dag.”

De gik videre.

“Jeg bruger de fleste af mine dage på at forberede mig på ikke at dø. Det er sjældent jeg lever. Jeg spiser for ikke at dø. Jeg arbejder for at få penge til at spise, så jeg ikke dør. Jeg træner og spiser sundt, så jeg kan arbejde, så jeg kan få penge til at spise, så jeg ikke dør. Jeg drikker for at glemme alt det. Og dør forhåbentlig af druk.”

“Hvad med sex?” spurgte Erel.

“Ah ja sex. Det er nok det eneste, jeg bare lever. Jeg må få noget mere sex. Men selv der tænker jeg bare, at jeg burde drikke noget mere. Og når så jeg har drukket, tænker jeg kun

på at bolle noget mere. Men når man har drukket nok, så boller man sgu ikke så godt. Så må man drikke videre. Og hvis det nu er på en bar, ved du hvad jeg så tænker på?”

“Hah, nej det gør jeg ikke”

“Mure! Jo! Mure! Når man har drukket nok, så kan man kun kigge ind i væggen. Og når man så har kigget nok ind i den, så går det op for en, at det jo slet ikke er en væg. Det er en mur! Det hele er mure! Du kender de herskende og ejende på, om de har gode mure. Eller mure i det hele taget. De store, den i Berlin, den i Kina, den i Israel, den om EU. Og den her på kirkegården. Der er et dødsfællesskab herinde for alle de privilegerede døde. De kom inden for murene. Afskærmet, i fred, de kigger ikke ud. Sådan er det jo, man vil være inden for murene, og når man så er der, så er man jo pisseligeglad med det udenfor. Og desuden er det jo en mur, der står imellem dig og det udenfor – og mure er jo historier, mure er historien, mure definerer grupper, og grupper i kontrast skaber historier. De skaber historien. Og alle ved, hvad der ville ske, hvis murene forsvandt – totalt *kaos* jo. Hvad skulle alle de ejende gøre, når alle pludselig ville have del i alt det de havde? Og så er der alle de andre mure. Jeg kan ikke få statsborgerskab her i landet. Jeg har ikke nok tilknytning til Danmark, mener de. Og så er jeg på kontanthjælp. Det må man så godt som heller ikke. Kun meget lidt. Jeg er andenrangsborger. Jeg er uden for muren. Jeg er her, blandt alle de andre, men jeg er uden for muren. Og så er der de helt andre mure. Dødsmuren i Auschwitz. Der døde man med hovedet mod muren. Og det eneste, den mur gjorde godt for, det var at den viste fangerne præcis hvad det var, det handlede om. Adskillelse. Så kunne man stå der og stirre på muren, symbolet på menneskene der vil adskille de andre mennesker. Og så bang! Bang. Død. Og så er der Grædemuren i Jerusa-

lem. Alle mure er grædemure for de beherskede. Men ved Grædemuren, der græder man over murene, der ikke var stærke nok til at holde romerne væk. Over templet der forsvandt. Og så er muren dog stadig tilbage. Ja, muren er selvfølgelig tilbage, og det er til den man sender al sin spiritualitet. Man hylder adskillelsen, at det eneste der kan redde menneskene fra hinanden er mure, der er stærke nok. Mennesket er murerfolk. Og se omkring Europa i dag. Man hylder Berlinmurens fald, og man hylder muren om Europa.”

Og sådan havde de gået mange gange i den periode. På Assistens og op og ned ad Nørrebrogade og Jagtvej og igennem Frederiksbergs grønne parker, der kun fik sortsyn til at vokse, de mange mennesker med tomme blikke over hele byen, alle dem der bare fortsatte og fortsatte og levede deres liv fordi de ikke kunne finde ud af andet, og de havde vandret i morgengryet på Istedgade og fået tilbud af nattens sidste prostituerede og mest desperate pushere, og de havde siddet på bænke og set på mennesker i Indre By, og det hele virkede uendeligt og som at leve i en evighed. Indtil Magjar afbrød stilheden, den stilhed der handlede om deres eget liv.

“Sker der ikke snart noget?” havde han spurgt. Erel havde smilet, jojo mon ikke der snart skete noget.

“Nej altså skal vi ikke snart gøre noget? Seriøst, vi går bare rundt her i København. Hele tiden. Det er jo fucking rædsomt, altså fucking lort.” Man går til, hvis man bliver ved at gå. Og det føltes som det sidste, der rigtig var blevet sagt mellem de to. De fortsatte den aften i byen, drak sig stive og havde ikke haft kontakt siden.

Men for Erel var det hele fortsat, og han gik stadig. Han tænkte tit på Magjar, om han mon havde fundet noget, og hvorfor han ikke længere kunne holde det ud. Den evige vandren. “Og det er måske derfor jeg går,” tænkte Erel, “fordi

jeg ikke ved hvorfor jeg går. Kun at det gør jeg. Så jeg må længere ind i København. Finde noget. Finde Magjar og finde ud af hvad han har fundet”

— 15 —

I den sydlige ende af Assistens Kirkegård er H.C. Andersen begravet. Med sig når han gik havde Erel altid en antologi med danske eventyr af ukendt oprindelse. Flere af dem havde tydelige referencer til H.C. Andersen og flere af dem var på den ene eller anden måde centreret om København. Erel tog den lille bog op og fandt et af sine yndlingseventyr fra antologien. Han læste:

Det lille Barn naaer sin Frihed

*“Ganske eensom strejfede det lille Barn omkring
gjennem Kjøbenhavns Aften-Gader. Snart saa Barnet en
Rosenkrands paa sin Vei, og derpaa reiste Barnet sit
Blik mod Himlen og den Fader, der havde forladt det.
Moderen vidste Barnet ikke meget af saa snart Mørket
slog frem og de ligesaa mørke Skikkelser gjorde Byen
til deres. Familien havde længe traktet at blive forenet
med Familien paa det gamle Landsted uden for
Roskilde, men nu vare Landstedet brændt til Grunden,
efter Familiens Fader, Barnets Onkel, vare kommet i
Penge-Nød og havde søgt Husets Valeur udstedt af
Insuranten. Onklen vare nu i Øvrighedens Varetægt og
sad i Arresten for Stedse, vare Beskeden fra Folke-
munde. En Ond Comedie vare Ordene om den Skæbne,
der nu lod sine tunge Hængsler slaae om det lille Barn*

og dets Moders Ankler og Haandled. Og Barnet maatte lide den Værste af alle de Levendes Lidelser, nemlig Uviisheden om sin egen saavel som sin Moders Fremtid. Uviisheden er for et Barn at sammenligne med den største Frygt for en Voxen, ydermere er Uviisheden om en Kjær for et Barn at maale sig med Sjælens Endeligt. En saadan Uviished vil nemlig i et Barn sætte sine Spor i Livet for Stedse hvis den ikke brat mødes af Viished og Tryghed. Kun lod man uagtsomt gjøre Barnet bekjendt hvad man sagde i Krogene omkring i Kjøbenhavn: At Moderen lod sig an som Zigeuner eller værre. Hun lod sig Opvarte, sagde man. Og Barnet forstod nok Tonen, som vare uden Hensyn, men forstod ingenlunde Substansen og vare tilliige for skræmt til at spørge. En Kudsk saa undrende paa det lille Barn, der gjenkjendte Blikket fra de utallige Folk paa Gaden om Dagen. Men nu vare Folkene faa, og Barnet vare vildfarent. Og Kudsken havde vendt sit Hovede flere gange i Forbi-Passagen men havde ingen Bemærkning eller Indsigelser gjort for Barnet. Maaske vare det en Undren for stor, maaske vare det den Inerti der saa ofte lammer Mennesket naar det kunde gjøre sig et Med-menneske i Nød behjælpelig, eller maaske gjenkjendte ogsaa Kudsken det lille Barn og saa hvilken Dom der laa ham selv i vente dersom han stod af Karretten eller, endnu værre, lod Barnet kjøre med i sin Vogn.

Snart naaede Barnet forbi Havnen, hvor Skibene stod i Blæst, og et Stormvejr vare paa Vei. Men Barnet trængte Luften fra Havet, for kun paa Havnen er man i Byen tættere Friheden. Og Barnet tænkte paa om mon andre Børn ogsaa søgte Friheden her ved Havnen, hvor man kunde være den tættest. Paa Havet, tænkte Barnet,

paa Havet vare man fri fra de Voxne. Der vare det kun den store Livjatan, der vilde følge, og der blev selv de Voxne til Børn i dens Favn. Barnet saa Friheden for sig, og da et Glimt af Stjernerne brød den sorte Himmel, stod Barnet pludselig tæt på et magisk Univers. Lige foran Barnet dandsede en Pige paa Barnets alder. Pigen havde røde Skoe paa, og hendes Ben bevægede sig vidunderligt, mens Pigen fløjtede en nydelig Melodi. Det vare helt som vare hendes Ben forhexede af de fantastiske røde Skoe, saa godt dandsede Pigen. Og Barnet tog sig Mod og raabte Pigen an, om han da ikke maatte dandse med hende. Men Raabet gjorde Pigen forskrækket, og strax tog Skoene vildere og vildere fat. Snart dandsede Pigen ikke længere, hun vare som taget af en Daimon, og hendes Krop stod til alle Sider. Pigen fløjtede nu ikke længere en nydelig Melodi, hun skreg, medens hendes Ben dandsede tættere paa Havne-Kanten. Barnet satte i løb for redde Pigen, men strax som hun opdagede dette, havde Skoene dandset hende ned i Havnen, hvor hun gik til Bunds som en Steen.

Barnet vare forskrækket og vilde bryde i Graad, men da ingen andre vare til stede og vilde kunde høre Graaden, lod Barnet i stedet sine Tårer løbe indvortes, hvor de er allermindst frie. I samme Nu satte en Krage i Flugt lige ved Siden af Barnet, og fra Fuglen faldt en Vinge-Fjer saa sort som Natten. Barnet tog Fjeren til sig, og da vare det som et Solstreif i et Uvejr, og Barnets Tungsind blev borte for en kort Stund. Barnet saa paa Havnen og tænkte paa Pigen han havde seet dandse sig til Bunds, men nu følte Barnet, at det slet ikke vare sørgeligt men godt. For Pigen vilde han see

igjen, det vare Barnet ret saa viis paa. Og havde Pigen ikke dandset sig til Bunds, havde Barnet aldrig fundet sig sin Fjer. Og saa vare det maaske Barnet selv, der havde ladet sig gaa til Bunds, uden nogensinde at komme tilbage.

Nu stod Barnet med Fjeren og saa paa Havnen, og en Fjer har intet at udrette i Havet, tænkte Barnet. I stedet satte Barnet strax i løb efter Kragen, som havde givet ham Vinge-Fjeren. Og Kragen fandt han siddende ude foran dandse-Kroen. Da Barnet gik ind paa Kroen, vare Orkester-Musikken stort igang, og alle de fine Herrer og Madamer dandsede saa fint. Men Barnet lod sin nysgjerrighed lokkes af en sær Pøl der paa dandse-Gulvet. Og ganske rigtigt stod den lille Pige med de røde Skoe og dandsede for sig selv i Hjørnet med Hav-Vandet staaende ud. Barnet tog hendes Hænder, og de dandsede til Orkester-Musikken. Og Barnet vare saa lykkelig at han ikke bemærkede, hvordan de røde Skoe dandsede dem ind i de levende Lys. Pludselig stod Salen i Flammer, og Pigen vare forsvundet i Alarmen og Kaosset. Da Barnet naaede ud af Infernoet, braste Kroen sammen, og alle skreg, baade de der vaer naaet ud, og de der stadig vare tilbage i Bygningen.

I Larmen kunde Barnet nu lade sine Taarer udvortes, for havde han ikke dandset med Pigen, saa vare Kroen aldrig sat i Flammer. Men da fik en Skraben og Hvæsen Barnet til at hæve sit Blik, og der sad Kragen endnu paa en Green. Barnet kiggede paa sin Fjer og huskede, at en Fjer jo lige saa lidt har at gøre paa et danse-Gulv som i Havet. Og maaske skyldtes ogsaa denne flammende Ulykke, at Barnet slet ikke vare skabt til Havet eller Gulvet? Og Barnet tænkte paa den

lille sin Moders Ulykke. Havde han ikke Existeret, vare Moderen aldrig endt som Kvinde paa Gaden. Barnet satte igjen i Løb efter Kragen, der fløj mod Byen. Men nu vidste han, hvorledes det hele skulde blive godt. Og Kragen saa vidunderligt fri ud som den fløj over Tagene. Tænk at være fri fra Verdens Længsler og Smerter.

Barnet gik fra Gade til Gade og saa efter Kragen. Fra et Vindue langt for Oven kunde Barnet høre Psalme-Sang fra andre Barnestemmer. Og Barnet længtes efter ikke længere blot at være sig selv. Da saa Barnet Kragen side paa et Tag, og Barnet løb strax op ad Trapperne for at naa Kragen. Da Barnet naaede Tag-Vinduet, saa han pludselig en Skikkelse paa sin egen Størrelse. Det vare den lille Pige, der stod foran, forkullet og mørk. Og hendes Skoe vare ikke længere røde men forkullede og sorte. Men Pigen smilte blot til ham, og Kragen satte i Flugt fra Vinduet foran de to Børn. Barnet kiggede paa sin Fjer, og den lille Pige tog ham i Haanden. Sammen traadte de ud over Vindues-Karmen, og endelig følte de Friheden."

Det hele handlede i grunden om *grace*. Det handlede om det organisk orgasmiske. Om det transcendentale. Der findes den narrative ynde, når en beretning når et klimaks, der rækker langt ud over selve beretningens umiddelbart håndgribelige kvaliteter. I Von Triers *Nymphomaniac* finder Joe sit sjæletræ, hun opløser sit selv i naturen, og den tager hende ind, forstår hende og jævner hende for et øjeblik til en tilstand uden selv. Men Von Trier kan mest af alt kun den narrative ynde, præcis som i *Breaking the Waves*, og så meget mere pudsigt bliver

dette, når Von Triers helt eksplicitte referencer og homager til Andrey Tarkovskiy er så tydelige.

Tarkovskiy overvejer narrativet men lader som oftest historien vige for den sande grace, nemlig den der forholder sig til tid og bevidstheden om tid som menneskets virkelige grundvilkår. Tarkovskiy skulpterer i tid. Tarkovskiy dyrker ikke bare natur og bevægelse og blikke og det usagte, Tarkovskiy dyrker frem for alt den grace, der findes, når tiden spændes helt ud til uendelighed. Så meget at tiden suspenderes selv når den går. Den organiske orgasme. Ligesom sex og den tidsløse tilstand i udløsningen. Tarkovskiy gør det tydeligt i *Stalker* mod slutningen, når en pludselig regn i Zonen blander sig med lyset og jorden og trækker tiden helt ud til den ikke længere er tid. Tarkovskiy gør det endnu tydeligere, når stearinlyset i *Nostalghia* skal bæres fra den ene ende af det tomme bassin til den anden. Omkring ti minutter tager det, filmens navn i sig selv refererer til følelsen af bevidsthed om tiden der går, og så meget mere paradoksalt fremstår Tarkovskiys ophæven af tid til en tilstand af grace.

Også Apichatpong Weeresethakul formår med *Tropical Malady* og Terrence Malick med *The Thin Red Line* og *Tree of Life* at nærme sig Tarkovskiys højder, men deres verdslighed skinner på trods af referencer til det åndelige alligevel for tykt igennem. Tarkovskiy har ingen aspirationer om hverken jorden eller det hinsides, han ophæver i sine bedste momenter denne bevidsthed. Og hele denne bevidsthed, det er netop den, der udgør paradokset i kampen for menneskelig lykke. For den simpleste og mest deprimerende af alle betragtninger om menneskelig lykke er den, at de lykkeligste momenter er dem, hvor bevidstheden er ophævet. Og derfor vil man aldrig kunne blive bevidst om egen lykke uden at miste det, der netop manifesterer lykken: tabet af bevidsthed om bevidsthed.

Erel havde bevæget sig mod Søerne. Han havde nået Dronning Louises Bro. Queen Louise's Bridge. Queensbridge. Ja. Nas rapper om Queensbridge. Nas var 20 år, da *Illmatic* blev udgivet. I 1994. 20 år var han. Rimbaud var 18 år da han skrev *En Sæson i Helvede*. På den måde kan det hele hurtigt synes for sent. På den måde er man altid bagefter. Hele livet er man bagefter. Man er intet i sig selv. Man har ingen værdi i sig selv. Man har kun værdi i forhold til Rimbaud. Eller Nas. Man kan være den *nye* Rimbaud, den *nye* Nas. Eller man kan være tæt på. Men for det meste er man langt fra. Og for det meste er det uden betydning. Man siger "Fuck Rimbaud" og man siger "Fuck da Nas". Og siger fuck til Goethe, der var 24 år, da han skrev *Den Unge Werther*. Man får sagt, at *Den Unge Werther* slet ikke er så god endda. Den har mere historisk relevans i dag, siger man. Den var en kult-klassiker, og dét er det interessante, siger man. Man spørger, hvor fedt det egentlig er at starte et selvmordsorgie. Fuck Goethe.

Man må finde trøst og værdighed i netop det, der giver en selv værdi. Værdighed og værdi. Man må kigge på sig selv. Det gør man så. Man kigger tilbage. En uge, jovist, der var man da vel nok nærmest den samme. Et halvt år, ja der er da sket et og andet på det halve år. Man kigger tre år tilbage, man kigger fem år tilbage, og man kigger et årti tilbage. Og man ser, at man ikke bare er bagefter i forhold til de andre. Man er bagud i forhold til sig selv. Man har tabt sig selv et sted, og man er slet ikke hvad man troede. Men også der kan der findes trøst. Man læser litteratur, selvhjælpsbøger og debatindlæg, der alle handler om de drømme, man aldrig nåede, og den person man aldrig blev. Man genkender sig selv i andre folk og deres tanker. Man ser, man ikke er alene. At man ikke er

speciel. Nej man er ligesom alle de andre. Og *der* falder man fra sig selv. Der går man i opløsning. Tænk at man blot er en del af et kredsløb af tanker fordelt på stadier af livserfaring, hvor alle tænker og oplever det samme! Tænk at man bare er en af de mange. Jamen, jamen. Man var jo opdraget til at være så speciel. Ja hvordan får man sig overhovedet en fremtid, hvis ikke man er speciel? Og den dag nogen vil overbevise en om, at man er speciel, at man er noget helt særligt, hvordan skal man så på en venlig måde fortælle dem, at de lyver? At de tager fejl? At man ikke vil defineres af andre, at man da skam har defineret sig selv, og man har set, hvem man er: en af de mange.

Men her stopper det ikke. For også her har andre gået før en. Man kigger videre i litteratur, selvhjælp og debatindlæg. Man er stadig ikke alene. Slet ikke. Også andre lider af at være en af de mange i en verden, der hylder de få. Man er aldrig alene. Tænk ikke at kunne undslippe fællesskabet i en verden, der hylder isolationen og den enfoldige. Og så går man over Dronning Louises Bro, og man ser alle de mennesker, der sidder sammen (*sammen!*) og taler og griner. De ligner, de er sammen. Det er de nok også.

Og broer. Broer er murenes modstykke. Bygget af samme materiale. Nas er fra Queensbridge. Men Queensbridge er ikke en bro. Queensbridge er *the projects*. Et socialt boligbyggeri. Broer er altså ikke bare broer. Broer er et progressivt ideal. Alle vil bygge broer. Man laver et socialt boligbyggeri, tænkt og organiseret til fattige, og man kalder det en *bro*. Man bygger bro mellem samfundets forskellige grupper, mener man. De mest velstillede øremærker ejendom til de mindst velstillede. Så man ved hvor man har dem. Så man ved, hvor man ikke skal gå hen. Så man ved, hvor man ikke skal investere. Og man fortæller, at man nu bygger bro mellem

forskellige samfundsgrupper. Broer kan blive til mure. Hvem lader man komme over? Hvem lader man sejle igennem? Broer er et kontrolinstrument. Broer er det mest nyttige af alle kontrolinstrumenter – for broer har *lyden* af forening, af sammenhæng, fællesskab og fred. Mure er altså kontrolinstrumentet, når flertallet ser skidt på “de andre”. Broer er kontrolinstrumentet i en stemning af fred. Når der er forening i luften, men magthaverne stadig vil have kontrol. Man bygger altså en bro.

Det er den samme historie. Alle steder bygger man broer for fred, det har man altid gjort. Man begyndte at bygge handelsbroer, så ingen statsleder igen skulle sætte militæret ind mod en anden stat for at beskytte eller udvide de ejendes ejerskab. Det ville ikke længere kunne svare sig for de økonomisk mest velstillede. I stedet kunne man lade arbejderne kæmpe krigene med hinanden. Så kunne de fattigste arbejdere fra alle lande udnytte deres frihed til at være købte eller solgte som vare, de kunne frit rejse rundt i hele EU-riget, snart hele verden, og konkurrere mod hinanden, frie til at sælge dem selv, frie til at underlægge sig markedet, frie til at arbejde mere og mere for mindst muligt, frie til sammen at være modstandere af hinanden. Krigen døde aldrig, man outsourcede den bare. Og de mange handelsbroer gjorde EU's grænser til en handelsmur. Var du ikke inde, eller var du ikke amerikaner, så var din handel dødsdømt. Var du uden for muren, og havde du ikke din egen mur, så var du også dødsdømt. Men inden for muren var man ligeglad. Det er man jo, når man er inden for muren. Man bekymrer sig sjældent om at se ud for muren. Ja man ser måske ikke engang den mur, man lever inden for. Og i 1989 væltede man endnu en mur, og pludselig kunne der bygges endnu flere broer. Man havde udliciteret krigen fra det statslige militær til arbejderne.

Man har taget patent på broen. Man lader alle vide, hvilke broer der er *progressive* og hvilke der er *ødelæggende*. Der er broer, der *integrerer* og broer, der *skiller*. Er man fra et sted for langt mod øst eller syd, er der kun en mur. Er man fra et sted for langt mod øst eller syd og ønsker en bro, så får man en mur. Og presser man på for en bro, så bliver muren bare større. Mure er aldrig *bare* mure. Mure er hierarkier, og mure er *for* nogen, *af* nogen. Der er nogen, der altid kan komme forbi. Og der er nogen, der aldrig kan komme forbi. De sidste er dem, der aldrig ses. De er der jo ikke.

Fra Dronning Louises Bro kan man se sydvestover mod Frederiksberg. Københavns smørhul. Den grønne oase. Den del af København, der var privilegeret nok til aldrig at blive København. Hvor man stemmer konservativt, selv når man synes sig venstreorienteret. Når sneen en sjælden gang rammer København, bliver grænsen til Frederiksberg manifesteret. Sneen stopper, så snart man når inden for Frederiksbergs grænser.

På Dronning Louises Bro møder man tid. Man er omringet af de gamle bygninger og byggeriet af den nye metrolinje. Der er de unge på broen, der hører musik og drikker øl. Der er de gamle, der går tur om Søerne. Langsomt. Og bliver overhalet af løberne med musik i ørene. Der er børnene, der fodrer ænder og svaner sammen med deres forældre eller bedste-forældre. Og så er der bænkefolket. Nogle gange med øl. Andre gange bare med blikket på alle de andre. Alle dem med noget at nå. Bænkens folk kigger på.

Søerne er der hvor man møder tid. Mennesketid. Søerne er der hvor man ser forgængelighed. Selv døden ser man køre forbi, når ambulancerne passerer mod Rigshospitalet ad Nørre og Øster Søgade. Møder man tid, møder man forgængelighed. Og bevidsthed om forgængelighed gør sentimental. Man føler

sig ramt. Af sit eget liv, af det man selv er, af alt det man har været, af alle ens håb og drømme der engang var, af alt det man stadig håber at blive og se. Al den tid der er gået, og den korte tid der er igen. Bevidstgørelsen om tid er den stærkeste måde at ramme folk, så de virkelig føler sig ramt. Så de føler sig *rørt* og *bevæget*. De ved ikke, hvad de er bevæget mod eller rørt til, men følelsen af at kunne se sig selv udefra bare et øjeblik er stærk. Meget stærk. De fleste stort anerkendte kunstværker bliver store, fordi de fortæller om tid. At der er en vugge og en grav. Biblen er det største af dem alle.

Det synes så simpelt. Formidlingen og videregivelsen af følelsen af tid, bevidstheden om tid og deraf forgængelighed er – i sin egenskab af beretning om storhed (evigheden) i selv fragmenterne (sekundet) – den mest direkte vej til magt og beherskelse af folks følelse af dem selv som værende og som handlende. Endda større end oplevelsen af kærlighed. Følelsen af at se sig selv udefra samtidig med følelsen af at være netop sig selv. *Tid* er koen, der for evigt kan malkes. Uden tid ville der ingen kunstværker være. *À la recherche du temps perdu*. Eller *A Time to Live and a Time to Die*, titlen på Hou Hsiao-Hsiens coming-of-age-familiedrama fra 1985. En fantastisk og ukorrekt oversættelse af originaltitlen. Fantastisk 80'erkitschet oversættelse. Titlen bliver til en reference til Douglas Sirks *A Time to Love and a Time to Die* fra 1958, noget ulig den kinesiske titel, der nærmere skulle gå i retning af *Incidents from a Childhood Past*.

Alt handler om tid. Tid kan være sygdommen, vi prøver at hele ved at leve, som vi gør. "Tiden læger alle sår – men hvad hvis tid er selve årsagen til såret?", som de er nogle der siger. De, der også er bange for den og lader sig gå under af den. Tiden. Vi frygter tiden, men vi definerer os efter den. Vi planlægger vores liv ud fra tiden – at den går, og at tiden en

dag er slut for os. Når tidsmaskinen ikke er en større prioritet, skyldes det da simpelthen frygten for det, som alle ved netop ville kunne *redde* en fra alt det man er? Frygten for ikke at have noget at planlægge sit liv efter? Frygten for ikke at have tidens endeligt som det urokkelige ultimatum, der bestemmer altings vigtighed? Et liv uden ende.

— 17 —

Og som tiden gik, og Erel gik, overvejede han om der egentlig skulle være et mål for denne vandren. Og han var begyndt for alvor at se Latterligheden for sig. Den åbnede sig op og inviterede ham indenfor. Han kunne se den på den måde folk bevægede sig frem og tilbage mellem to forskellige dele af ingenting, og han kunne se den når han spejlede sig i butiksruderne. Og han blev klar over, at han måtte finde Magjar, han blev klar over, at det var tid til at der skulle ske noget. Det var jo netop det, han var gået ud for – at gøre op med sin tid, at gøre op med Latterligheden. Han måtte finde Magjar. Men han havde ikke talt med Magjar længe og havde ingen idé om hvor han kunne være. Nørrebro var et udmærket bud, men det ville være et nederlag at vende om nu. Det mest sandsynlige var Christianshavn, men en tur dertil krævede alligevel en tur gennem Indre By, der også havde flere af de slummede barer, hvor han forventede at finde Magjar.

Selv når der aldrig skete noget i selskab med Magjar, så var det alligevel med ham man mødte mennesker. Og det var på Christianshavn at Erel mødte Magjars kæreste. Samme aften som Magjar selv mødte hende. Det var sensommer, midt-august. Det var varmt nok til at det stadig følte som sommer, køligt nok og solen den smule lavere, så man begyndte at

fornemme efteråret, sentimentaliteten og eftertænkksomheden sætte ind. Og dog stadig så meget sommer, at man følte, at hvert sekund skulle bruges, at man stadig følte det var nu man skulle udrette og opleve alt det, der skulle leves på når mørket kom tilbage. Magjar havde sammen med en anden gruppe mødt to piger til en koncert på Christianias Børneteater. Kun Magjar og de to piger var tilbage, og Erel stødte til. Han havde været til fest og var fuld. Det samme var Magjar og pigerne.

De stod ved søen ved Christiania og røg, Erel hilste på de to. Den ene hed noget som Christine eller Christiane eller måske bare Stine, og den anden hed vist nok også noget, men hvad end navnet var, så gik det Erel helt forbi, og for eftertiden tænkte han bare på hende som *veninden*. For der var jo pigen med navnet, Christiane eller Stine, og det var hende det drejede sig om. Det vidste hun også selv. Et velovervejet førsteindtryk af let ydmyghed kunne ikke skjule i hvor høj grad hun selv vidste det. Det drejede sig om hende, det havde det gjort længe, hun nød det, og hun var bevidst om privilegiet. Det handlede om hende, det handlede om hendes udseende og hendes attitude og den måde hun bevægede sig på og de blikke hun sendte og kaldte på og tog imod og slog væk. Hele arrangementet syntes at dreje sig om hende, og det gjorde det nu også for Erel, der hurtigt overgav sig til denne allerede manifesterede orden.

Der blev åbnet øl og rullet en joint, det hele var fint men lige meget. Det handlede om at vise interesse men ikke for meget. Hun var vant til opmærksomhed, hun var vant til interessen. Man kunne spille kostbar eller man kunne spille vigtig, man kunne spille overlegen, eller man kunne spille uinteresseret. Man kunne spille reel. Man kunne spille med åbne kort. Det hele var spil. Magjar og veninden gik ned efter flere øl, sagde de. Erel ville gå med, men pigen med navnet

holdt ham tilbage. Tog fat i hans arm og pegede med øjnene på de to, Magjar og veninden, at Erel skulle lade dem gå sammen. De gik. Erel og pigen med navnet stod tilbage. Man må vise initiativ, tænkte Erel. Starte samtalen. Vise hende opmærksomhed. Men ikke for direkte. Det skulle virke naturligt.

“Nå, har I haft en god aften?” spurgte Erel.

“Ha ja udmærket. Han er hyggelig nok, ham din ven der, men det var godt de to gik afsted der. Han er sådan en man får for meget af, ikke?”

Erel havde ikke meget lyst til at snakke om Magjar. Han tøvede.

“Men så fik jeg jo mulighed for at snakke med dig,” svarede hun selv. Hun smilede til ham.

“Ah ja... jamen i lige måde,” sagde han. “Så, hvad laver du så? Altså til daglig?”

“Ha, tak for interessen men jeg ved godt du er ligeglad”

“Nej, nej slet ikke”

“Nå, men det er jeg. Det tror jeg også du er, men du vil gerne være høflig, og det er jeg sådan set glad for. Hvorfor spørger du ikke om noget af det, der virkelig interesserer dig?”

Han kiggede på hende. “Hvad mener du?”

“Du kunne jo spørge, om jeg har en kæreste”

“Ha. Jo. Ok, har du en kæreste?”

“Ja. Det har jeg”

“Ok. Er du glad for ham?”

“Om jeg er glad for ham?”

“Ja?”

“Du er ikke for vild til det med spørgsmål”

“Jeg er altså helt ærligt interesseret”

“Haha, jaja. Jeg har en kæreste, men man kan jo sagtens have flere. Vær nu lidt nysgerrig, ikke. Stil mig nogle flere spørgsmål”

“Ok. Ok så. Så du er i et åbent forhold?”

“Jeg kalder det bare et forhold”

“Ah. Fordi... et forhold sådan per definition er åbent?”

“Drop det med åbent. Men ja, du har pointen. Det med åbne og lukkede forhold, det er en gammel ting. I dag må man have forhold. Vi er poly. Så der findes bare forhold, og de lukkede forhold ender jo bare med utroskab... eller det de *kalder* utroskab”

“Aha. Så du ville sagtens kunne have sex med mig, for eksempel?”

“Ja selvfølgelig. Men der er jo ingen der siger jeg har lyst”

“Nejnej, selvfølgelig ikke. Jeg skal jo bare vide, om jeg stadig har muligheder”

“For du ville jo ikke gide snakke med mig, hvis du ikke kunne score mig, vel?”

“Det har jeg ikke sagt”

“Det er rigtigt. Men det var det jeg hørte”

“Det kan jeg ikke gøre noget ved. Men det var ikke det jeg sagde”

De stod og kiggede på hinanden. Erel overvejede at kigge efter Magjar og veninden, hvor langt de var væk, hvor meget tid han selv og pigen med navnet havde tilbage, kun de to.

“Hvad med dig? Har du en kæreste?” spurgte hun.

“Haha, det er godt nok hurtigt vi er kommet ind på den vej”

“Tjah, hvorfor spille tiden. Hvis du synes det går for stærkt, så må du da bare trække dig. Ingen tvang her”

“Nej bare rolig, det er ganske udmærket”

“Så kan du også godt svare på mit spørgsmål”

“Om jeg har en kæreste?”

“Ja”

“Var vi ikke lige blevet enige om, at det med kærester ikke betød noget?”

“Men det gør det for dig, det kunne jeg høre. Du er den monogame type. Det er også fint. Så har du en kæreste?”

Han kiggede på hende. Hun smilede. Hun kendte udmærket svaret. Der var ingen kæreste.

“Ja. Jeg har faktisk en kæreste,” svarede han.

“Aha. Nå. Ja så har jeg jo taget fejl. Fortæl mig lidt om hende. Er du glad for hende?”

“Ja. Ja det er jeg.”

“Du er også fuld af pis,” sagde hun og grinede. “Du er så fuld af pis!”

Han prøvede at grine med. Hun bed ikke på. Han havde tabt et lille slag.

“Du har sgu ikke nogen kæreste. Ved du hvad jeg tror? Du sagde kun det der for at se om jeg kunne blive jaloux. Så jeg skulle prøve at vinde dig. Men du er altså ikke den første, der kører sådan et trick på mig. Og desuden respekterer jeg folks forhold. Det kan godt være, jeg ikke tror sådan noget troskab holder, men jeg respekterer at folk gør forsøget, og jeg gider ikke ødelægge forhold. I hvert fald ikke bevidst. Haha!”

Erel vidste ikke hvad han skulle sige. Nu stod hun der og kiggede på ham igen. De andre ville komme tilbage snart, og han ville ikke afslutte samtalen sådan her. Hun skulle vide, at han var bedre end det hun troede om ham, at han var værdig. Han tog en tår af sin øl for at vinde nogle sekunder.

Og det var der hun sagde det. Hun sagde “Hvad er jeg egentlig for dig?”

Han kiggede på hende. Det var uventet. Hun fulgte selv op
“Hvorfor siger hun det, tænker du”

“Nej. Nej, jeg—”

Hun smilede, afbrød.

“Du er sød. Og jeg havde egentlig bestemt mig for at gå hjem med dig. Og jeg kender dig ikke, og det er sådan set kun et plus, et stort plus faktisk. Jeg havde bestemt mig for at gå hjem med dig, og når jeg først har bestemt mig, så er det som regel sådan det bliver, måske er du egentlig en idiot, men når jeg har bestemt mig, så er det sådan den aften ender”

Men? Han kiggede igen bare på hende.

“Men så kender jeg dig alligevel. Måden du kigger på mig, måden du bevæger dig og snakker. Måden du tænker på. Jeg har mødt det hele før. Jeg har prøvet det.”

Han kiggede. Stirrede. Prøvede at fange hendes blik, prøvede at holde øjenkontakt. Hun opfangede det, blikket, tog det til sig og smed det væk. Og så smilede hun til ham. Overlegent.

“Hvad?” sagde han.

“Vis mig dit stærke blik, åh mand”

“Hvad snakker du om?”

“Tag mig hårdt og som jeg er, før jeg segner i tomhed. Gør med mig hvad du vil. Kun du kan udfylde mine huller”

“Stop.”

“Åh ja og giv mig ordrer, tag kontrollen fra mig, ja jeg er kun denne arme kvinde og jeg er din, åh, hvad er jeg uden dig andet end en tom skal, åh mand”

“Stop nu.”

Hun hævede øjenbrynene.

“Det er jo ikke fair,” sagde han. Der var en pause. Hun overvejede hvad hun skulle sige. De kunne se de andre være på vej tilbage nu. De sidste ord skulle siges.

“Prøv at hør,” sagde hun, ”jeg tror faktisk, du selv er overbevist om at du ikke er som alle de andre. Men det er du.” Og det var han.

De andre kom tilbage med dåseøl.

“Hvad så, har I hygget jer?” spurgte veninden, “Det er jo næsten sådan romantisk her til aften.”

Der var stille. Pigen med navnet gav Erel et blik og kiggede så væk. Hun havde ikke tænkt sig at svare. Det havde han egentlig heller ikke, men stilheden var mere end han kunne klare. Han tog endnu et nederlag.

“Tjah, jeg ved sgu ikke med romantik,” sagde han.

“Ja det kan være lidt vammelt,” svarede veninden. Hun svarede prompte. Erel havde håbet, snakken kunne være gået uden ham, men nu var stilheden tilbage. Der var et nyt emne på bordet nu, han måtte føre samtalen til ende.

“Nej, det jeg mener er... det er sådan gammeldags. Manden skal være rigtig mand, og kvinden skal være rigtig kvinde og sådan. Virkelig gammeldags. Kvinden er bare en krop uden hjerne, og manden er sådan en... actionfigur...”

“Ja der er også den del. Men er det ikke også bare sådan noget I siger for at charmere? Altså fyre, det er blevet meget populært at score på at kunne være lidt popfeministisk, er det ikke?” Veninden sendte et blik fra Erel til pigen med navnet. Erel fangede hentydningen.

“Du tror ikke på at mænd kan mene ligestilling reelt? Det er sgu da noget bulls—”

“Så, rolig, det er ikke det jeg siger. Jeg siger bare, det er ikke så sjældent at fyre har travlt med at nærmest belære mig om feminism og hverdagssexisme og hvor hellige de er. Men når man så ikke lige sidder og snakker med dem, så bliver der ikke skruet ned for alt det mandschauvinistiske lort og homofobi og sådan noget”

Der var intet svar. Erel kiggede på den anden fyr i gruppen, Magjar. Intet svar.

“Jeg kan godt lide romantik.” Det var pigen med navnet, der brød ind. “Jeg tror bare vi har misforstået, hvad det er romantik skal sige”

“Dig? Er du til romantik?” spurgte veninden. Erel så også forundret på hende.

“Det handler om dominans. Og magt. Det er jo sådan set bare en måde at vise sex uden rigtigt at vise det.”

“Du synes ikke det er lidt kvindenedgørende?”

“Ikke nødvendigvis. Hvem siger, kvinden ikke har taget et valg om at deltage i romantikken på den traditionelle måde? Mandens magt kommer af kvinden. Hun giver ham magten. Fordi det er det største hun kan give. Det er jo tillid. Tillid fra kvinden er det største manden kan opnå. Manden ønsker bare, at kvinden stoler på ham. Fordi han er så usikker på sig selv. Det er manden, der er den svage”

“Det ved jeg sgu ikke. Hvis du ser på verden, så er det sgu ikke ligefrem kvinderne der styrer. Det synes du da heller ikke selv”

“Nej, slet ikke. Det er heller ikke det jeg siger. Hvorfor tror du det er så svært for en masse mænd at forstå hele idéen om at vi lever i et patriarkat og at sexisme er et problem... det er da fordi det ikke føles sådan for dem. De er dybt afhængige af kvinder. De synes det er kvinder der styrer. De vil have vores tillid. Hele deres liv drejer sig om den. De er pisse usikre. Så de skal have store jobs der kan give dem noget magt. For de er i magtunderskud... og hvis de viser, de kan håndtere magt, så er der også flere kvinder der vil give dem noget tillid, altså noget magt. Så mændene frygter også den dag de ikke har monopol på alle de store jobs... hvordan skal de så gøre sig fortjent til kvindernes tillid?”

“Det er fandeme langt ude,” sagde Magjar, “altså, det kan godt være det er sandt... men det er langt ude.”

“Selvfølgelig synes du det er langt ude,” sagde veninden, “hun har lige kaldt dig for et skvat!”

“Jeg kaldte sgu da ikke nogen for et skvat”

“Du sagde mænd er pisse usikre. Det må da også gælde for mig. Og Erel”

“Men jeg sagde ikke skvat”

“Det var sgu da det du mente”

“Hold nu kæft og drik noget øl. Skvat. Alle sammen,” sagde veninden og grinede. Folk drak. Mit liv er hvidt, og mit liv er hetero, tænkte Erel og smed en dåse på jorden. En lille dame med tørklæde samlede den op. Han prøvede at smile til hende. Hun så bare på ham.

Magjar og pigen med navnet gik hjem sammen den aften. Det havde de haft planlagt i flere timer, før Erel stødte til dem, fik han senere at vide. Det gav ingen mening, men det skete. Det hele havde været et spil. Han havde selv spillet med. Kort efter mistede Erel og Magjar kontakten.

— 18 —

Og nu gik han, Erel, op ad Frederiksborggade for at finde Magjar. Det hele til trods. For verden var i bevægelse. Ligesom Erel bevægede sig, var verden i bevægelse. En bevægelse mod forfald. En sådan bevægelse havde brug for en modbevægelse. En modbevægelse, ja. Og en modbevægelse, det var jo revolution ligefrem, tænkte Erel, ja det måtte det være, en revolution. Eller noget der mindede om, og det skulle være København, ja man kunne se det i ansigterne på alle de cyklende og gående og stående, og de kaldte sig københavn-

ere, men hvad var det egentlig at være københavnner lige nu? Det eneste, der forenede dem, det var at de var ved at gå i opløsning, det hele var på vej mod opløsning, og det var det der samlede. Men man kan ikke samle folk, der er ved at gå i opløsning i en verden, der er ved at gå i opløsning, opløsning er jo ikke samling, så hvordan kunne opløsning samle alle de her folk? Var *det* Latterligheden? Det latterlige paradoks, den forenende opløsning?

Og hvorfor så latterligt? Hvorfor ikke tragisk? Var opløsningen ny, nej, al god litteratur og hele verdenshistorien handlede da om analyse og syntese, om det at søge samling i et kaos af fragmenter og opløste tilstande. Alle folkebevægelser havde søgt syntesen, opløsningen af selvene, den store masse, selv den neoliberale kapitalisme var en massebevægelse med alles stræben efter at være en del af kapitalmassen, af den akkumulerende og nyttige og aktive masse, identitetsmassen, den frigjorte markedsmasse, opløsning af individet til en arbejdende, konsumerende, nydende masse, det nye fællesskab af vindere og tabere. Historiens dialektik var fællesskabsbevægelser af kamp for syntese mod analysen. For mennesket er analyserende af natur men stræber efter syntesen, sammenhængen. Og det hele var her, lige nu, i København. Hvorfor var det ikke tragisk? Fordi det var som Marx sagde, det var historiens gentagelser, dens dialektiske cykler, aktion og reaktion, analyse og syntese, først som tragedie, dernæst som farce. Og tragedien havde været der, tragedien var historien, farcen var nu. Som Marx sagde det ja. Og en farce er latterlig. Dét var *Latterligheden*, farcen. Københavnerfarcen. Erel gik mod Indre By. Han vidste hvor Magjar var.

Tankerne strømmede, forskellige billeder og dagdrømme slog Erel ind og ud af det foretagende, der ellers netop havde

opfyldt ham og var ved at føre ham til Sværtegade. Tanker om pigen med navnet. Han havde ikke kunnet slippe hende efter den aften på Staden. Men hun var væk. Hun havde slået op med sin kæreste kort efter mødet med Erel og Magjar, hende og Magjar havde fundet sammen. Han vidste ikke, om de stadig var sammen, da hun gik ud foran en bil på Stengade. Eller bilen kørte ind i hende, eller hvad fanden der var sket. Folk snakker, og han havde kun hørt historierne. Alle var stive, bilen og cyklen og dem der kørte, og det var vinter og mørkt og koldt og sørgeligt, og hvordan fanden kan man misse en bil på Stengade, men det kan man så. Og så forsvinder man, helt. Lige ved Folkets Park, ved alle de andre af samfundets forsvundne, dem i banderne, dem sydfra med panten og dem på bænke. Men pigen med navnet var forsvundet endnu længere væk. Og det føltes så meningsfuldt, det syntes som en naturlig del i det narrativ, Erel var begyndt at fortælle om sit eget liv. Døden har jo altid en formativ rolle i dannelsesromaner. Selvfølgelig skulle hun dø. Det var perfekt, det havde for Erel spundet hende i et drømmegarn. Hun var blevet en evighedsfigur. En drøm om kærlighed. Hans Ylajali. Den tabte lykke, det umulige, pigen han kunne have været med.

Hvor møder man Hamsun i København? Christiania, vel, tænkte Erel, fandt det en smule morsomt. Hamsuns Ylajali er det definerende kærlighedsobjekt, den elskede der i fantasien bliver langt større end hvad virkeligheden kan leve op til. Hvor finder man Hamsun i dag? Hvilket skib sætter han sig på i dag? Hamsun havde været i Syrien i dag. Umuligt at vide på hvilken side. Men han havde været der.

Forbi Nørreport, eftermiddagen var næsten slut og travlheden var gået af, forbi Kultorvet, ned ad Købmagergade indtil vejen krydsede med Krystalgade. Han stoppede op. Krystalgade hvor synagogen lå, hvor Dan Uzan blev skudt.

Krystalnatten på Valentinsdag på Krystalgade. De sidste mennesker var ved at forlade Hovedbiblioteket.

Eftermiddage på Hovedbiblioteket var fyldt med håb. De fleste af dem om at finde en bog. Men i cafeteriet ved indgangen var håbet poesi. Ikke digtekunst på bogform men håbet om det levende og levede eventyr, et glimt af uendelighed, storhed, skønhed. Det var alle de, der sad og læste men uden at læse, for hver gang en ny person trådte ind, rejste de hovedet en smule, blikket opmærksomt rettet mod den nyankomne. Håbet om en indtrådt digter, en storforfatter, der kunne svøbe en i digtekunst, som kunne forevige en, kunne poetisere hverdagens mange samme følelser og skridt, en man kunne drømme sig væk i og med, deres tanker og eventyr og udseende, en Strunge, en Hemingway, en Camus, en Kerouac. Noget eksotisk og anderledes og hårdt men samtidig tankefuldt og poetisk, en Yahya Hassan, en Forough Farrokhzad.

Åh. Det måtte da være her, ved Hovedbiblioteket at man mødte dem, når det endnu ikke var aften, og de skrivende endnu ikke var gået til nattelivet. Og af dem alle var specielt Hemingway sigende for drømmen, arketyper på den måde, hvorved man skriver sin person til at være mere attraktiv netop ved at skrive om sig selv som attraktiv. Den hårde, mystiske, sjælsårrede, misogyne men dog reflekterede, ikke ufølsomme og frem for alt liderlige badboy, hvis tekster og persona er så nært beslægtet den virkelige forfatters, at de alle smelter sammen. Det ufornuftige. Det spændende. Det voldsomme. Ham, der bliver drømt om, ham der bliver drømt om at være.

Hemingway var datidens The Weeknd. Og også Erel drømte sig væk i dem, i den mytiske, misogyne kvinde-tækkende mand, den store vestlige mandekolos af lige dele bohème, misantropi, kvindeforagt og heteroseksualitet der

fyldte så meget af historien som *den sande, store, ædle mand*, ham der definerede maskuliniteten gennem sin pik og sit sværd og sin pen. Det var fra denne mand, at krigen udgik, og det var denne mand der ville reproducere *kampen* og *krigen*, for uden dem var der intet, der kunne hæve ham over de svage mænd, intet der kunne vinde den arme kvinde. Mandens historie var kampens historie. Kampen skabte manden, og manden skabte kampen. Og Erel drømte sig væk i den sexismen, som verdenshistorien havde givet ham ved fødslen, det der kunne gøre ham til en *stor mand*, en mand af historien, Erel lod sig overgive til sexismen som en historisk nødvendig-hed, for uden den, hvad ville han så være, når nu en mand intet var uden den historie, sexismen havde ladet ham bygge, uden den myte han kunne spejle sig selv i og hvis gyldne skær han kunne lyse sit selv op i?

Og Erel tænkte videre, på Marx-citatet, på historiens endeløshed og historien *om* historien. Han tænkte på *Historien*, lod sig drage af tanker om at være en del af *Historien*, at være en af disse *historiske* personer. Han drømte om en hverdag der, ved at være en del af *Historien*, blev til noget større end bare det oplevede, en levet hverdag der i eftertiden ville leve videre. Erel drømte om *at være der*. Og Marx-citatet ramte ham igen, historiens cykler og gentagelser, først som tragedie og dernæst som farce. Havde Marx set det først – Latterligheden? Var det ligesom drankeren i Nordvest havde sagt, at alle tider var latterlige? Måske var denne tid, Latterligheden, bare endnu en latterlighed? Måske var denne Latterligheden bare den seneste i rækken af latterlige tidsaldre? Var det virkelig *dét*, historien gemte? Latterligheder efter tragedier?

Erel slog tanken væk, hurtigt, det var ikke den slags tanker en revolution er bygget på, det måtte Marx af alle vel også

have fundet ud af, det var i hvert fald ikke noget Erel kunne bruge nu, han var på vej til Moose Bar på Sværtegade for at finde Magjar. De skulle skrive historie, de skulle være en del af historien, *Historien*. Fuck Marx og drankeren fra Nordvest, fuck det hele. Man vil gerne være en del af en stor tid, en tid der er noget særligt, man vil have *været der* og folk skal snakke om den tid, og man vil kunne sige at man var der, lige i midten af det hele. Man ikke bare *så* det, *man mærkede det, man var det*.

Erel ramte Skindergade. En af de store klubgader i Indre By. Sammen med Gothersgade var den dekadencens centrum, en verdslig og liderlig tosomhed. Skindergade og Gothersgade. Sodoma og Gomorra. De var allerede ude, hoberne af de slette og de lastefulde, det var forår og det var varmt, kun det allermest nødvendige tøj var taget på for fuck det, forhåbentlig skulle det alligevel tages af snart, og man vidste udmærket at det hele snart ville brænde, og man ville brænde med, man ville dø i flammerne, man ville dø når det hele brændte, sammen med det eneste man troede på, et menneskehav af ligegyldig sex og håb om kærlighed. Erel var gået med enhver anden aften, men denne aften var anderledes. Nu gik han for alvor.

— 19 —

Han drejede ned ad Sværtegade og trådte ind på baren. Der var smalt, og baren var allerede fyldt. Det var helligdag dagen efter. Nogle sad ved bordene med raflebægre, det var de yngre, dem der havde venner med. Ved disken stod mændene med gråt hår og usoignerede skæg, alle sammen om at være alene, med læderveste eller gamle denimjakker, med flaskeøl i stedet

for fadøl, med langsomme bevægelser, mumlen og hæse pludselige grin, dem der havde stået der siden baren åbnede og drak på fuldtid, lod øllet arbejde i timer så fuldheden tog over som et umærkeligt skifte, så dagen blev én lang organisk følelse, en tilstand i retning mod udslettelse af bevidstheden.

Alle drejede hovedet da Erel trådte ind. Var det en bekendt, var det en type man kendte eller bare endnu en af de mange, var det en man ville hilse på, snakke med, kysse på, bolle med. Hovederne drejede hurtigt tilbage. Engang imellem hang et hoved fast det halve sekund længere, der er med til at skabe den idé om interesse eller fascination, der kan holde et barfællesskab kørende helt ud til natten, de blikke der kan skabe sammenhæng i en flok, der ikke er sammen, idéen om de latente bekendtskaber, de blikke der sår kimen til et barfællesskabs seksuelle spænding.

Men ikke denne gang. Alle hoveder faldt. Bartenderne endnu før resten, så snart de havde genkendt Erel som en der ikke ville give grund til at kontakte politiet senere. Udmærket, tænkte Erel, der alligevel kun ledte efter Magjar, udmærket ikke at blive holdt hen, udmærket at kunne være en af de anonyme. Det er et privilegium at kunne være anonym, for anonymiteten kan man sagtens fralægge sig – sværere er det for de evigt ikke-anonyme at fralægge sig deres abnormitet, at tilvælge anonymiteten med dens fred og majestætiske ligegyldighed. At bare være til.

Baren var mørk og snusket, mørkere end udenfor. Det var en bar for de grimme og de pæne, dem der tog coke på toilettet og gerne gav ud, eller dem der holdt sig til øl ved bordene, men mest af alt var det en bar for de trængende og de søgende. Dem, der manglede noget, men ikke vidste hvad de manglede, dem der ikke ville gå glip af noget, men ikke vidste hvad de ikke ville misse, dem der var ude for at glemme at der kom en

fremtid, og dem der var ude for at glemme at der var en fortid. Her kendte man alle, selv når man aldrig havde mødtes før. Man var her jo for det samme. Man var her for at glemme. Og Erel tænkte, at Magjar måtte være her. Nørrebro var han færdig med, Magjar, for det mindede ham om pigen med navnet. Det var der hun forsvandt. Og Christianshavn var han færdig med, også, for det var der de mødtes. Der var kun Indre By tilbage. Byen var blevet for meget for Magjar, den var vædet i minder, den var blevet åbne sår, stille og roligt var byen ved at forsvinde for ham. Der var kun Indre By tilbage af de steder, han plejede at komme. Det var hvad Erel havde hørt. Og derfor måtte han holde til her, Magjar.

Erel kiggede rundt, der sad gymnasiepiger med Calvin Klein, der sad kvinder i 50'erne og sendte blikke, der var skjorterne og hættetrøjerne side om side, der var støjen og duften af hash, og der var cokehovedet helt alene i midten af lokalet, med en øl og det tomme blik, stille stod han, selv når folk gik ind i ham, øjnene uden fokus i retning mod enden af lokalet og munden let åben. De var her, alle dem der skulle være der. Og der var han, Magjar, tydelig blandt en håndfuld rundt om et bord, høj og tynd, selv når han sad ned. Øjnene havde altid været mørke og gemt i skygge af brynene, også da han fik øje på Erel, stadig meter væk. Blikket blev genkendt og kodet, det var en accept men ikke en indbydelse, en tilkendegivelse af tilstedeværelse men ikke en invitation til selskabet. Erel måtte selv presse sig på, lod det forstås. Magjar vendte hovedet tilbage mod selskabet, opmærksomheden rettet mod en pige til sin højre side. Erel fandt plads over for, blandt et par hættetrøjer og skjorter. To andre kom til. De var en flok nu, omkring bordet. Ingen drak. Ingen var fulde eller skæve. Magjar begyndte at tale. Erel genkendte pigen ved siden af Magjar som veninden fra den augustaften på Staden.

“Vi undskylder for at skulle mødes her, men det var nu engang, hvad der kunne lade sig gøre.” Veninden nikkede. “Vi vidste ikke, hvor mange vi blev, men vi ved at vi skal rykke hurtigt, og derfor skulle vi bruge et centralt sted. Det blev her. Vi er en flok, der har erfaring med aktioner, og så er I nogle stykker, der har erfaring med medierne. Vi skal bruge det hele. Vi skal have vagter, afspærring, vi skal have styr på hvor politiet befinder sig, vi skal have mediedækning, og vi skal have opmærksomhed, uden at politiet bliver informeret, før aktionen har nået sit mål.” Erel kiggede rundt på folkene omkring sig. De nikkede, til Magjar og til hinanden. De kendte alle hinanden. Erel kendte kun Magjar og veninden. Hvis han altså stadig kendte Magjar. Talen fortsatte. Erel kunne se to store dunke under bordet.

“Og hvad er målet så? I ved det allerede, og jeg ved, vi alle er her af samme grund. Målet er et opgør med vores tid. Tiden uden navn, det vi bare kalder *vores* tid. Og fordi det er vores tid, så er det også vores ansvar at ændre den, transformere den og radikalisere den. Vi vil ikke leve i et samfund med mure og barrierer. Vi vil ikke leve i en verden med grænser, der holder mennesker fangede, der definerer menneskers skæbne til en tilværelse som undertrykte, en tilværelse som slaver, blot fordi de er født som dem de er eller hvor de er. Det her er et opgør med alt det, der er gået forud. Det sidste, fundamentale generationsopgør, et opgør mod alle herskende generationer, der har eksisteret op til dette punkt, dette nu. Det her er det endelige opgør, og det starter her, i aften. Vi har ledt efter det revolutionære subjekt, men det har hele tiden været her. Det er os. Os alle sammen. Vi skal lave et symbol, fordi det er symboler, der samler masserne, det er symboler der forener menneskers bevægelse. Vi har brug for ét, definerende symbol. Menneskene skal mindes om, hvad de har i hjertet.

Drømme, frivære og kærlighed. Kærlighed frem for alt. *Brændende* kærlighed.” Magjar kiggede på veninden, hun smilede. Erel så til. Igen.

“Aktionen i aften er ikke farlig for andre end en enkelt person. Denne person giver sit liv i aften, og til det skylder vi, at aktionen forløber, således at symbolet står allermest tydeligt, brændende klart. Vi har kaldt aktionen for Aktion Brændemærke, og sådan tænker vi også at udbrede aktionen, sådan tænker vi at aktionen skal være kendt, når man om 100 år skriver litteratur og afhandlinger om denne aften. Den aften, Københavns hjerte blev brændemærket.”

Idéen fascinerede Erel. En afbrænding. Den store markering, branden der antænder massen til handling. Det var forår, det var nu det kunne ske, man antænder i foråret, og så tager branden til i sommervarmen og brænder videre og videre, brænder for evigt. Det var Thich Quang Duc, Palach og Bouazizi og det var det, alle ventede på, en udløsning på det indebrændte, det opråb der forenede en hel tids fortvivlelse til håb. Og Magjar skulle brænde. Det var vemodigt, men det var nødvendigt, det måtte være sådan, det vidste de alle. Erel kunne se Magjar og veninden, kunne se hendes blik på Magjar, hvordan de kærtegnede hinanden, kyssede hinanden. Erel så på. Det var rigtigt, at Magjar skulle dø.

Nu var det veninden, der begyndte at tale. Hun glædede sig. Hun havde ikke fortalt nogen om det, hendes familie ville aldrig forstå sådan noget, men hun vidste, det var det rigtige. Hun troede på det gode i mennesket, og hun stoledes på Magjar, hun troede på storheden i mennesket, og historien havde lært hende, hvordan der blot kræves en enkelt begivenhed for at skabe bevægelse, at forene og tænde en hel befolkning. Hun ville være med til at give folk den begivenhed. Det var ikke en ofring i religiøs forstand, mente hun, men

måske var det en gave, en *menneskelig* gave. Et enkelt menneske, der åbner en dør for resten.

Hendes øjne brændte. På Magjar. Erel så bare på, hans tanker sat i brand, drømmen om det store øjeblik. Endelig skulle han være der. *Være der*. Midt i Historien, som en del af Historien. Og han kunne se det i øjnene på de andre, øjne som hans egne. Øjne, der spejlede ham, øjne der forstod, forstod det hele. Det var en rus de byggede sammen, en rus der byggede op i dem alle. Erel kunne mærke det, han kunne mærke dem alle sammen, at de også kunne mærke det.

Tænk når rusen blev sluppet fri. Når folk blev befriet fra alt det, der holdt det gode tilbage, alt det der holdt dem tilbage, frøs dem fast langt inde i dem selv. Men nu skulle ingen længere fryse. De skulle brænde, brænde alt det der var gået forud, og så skulle de lade deres hjerter brænde. Sammen. Og hun fortsatte. Men ilden, der flammede så klart i hendes tale, føltes pludselig, i et kort øjeblik, som koblet fra øjnene i ansigtet hvorfra stemmen kom. Der var noget andet i hendes øjne. Magjar havde også set det og var rykket tættere ind til hende. Det var snart væk igen, det i øjnene der havde føltes så disharmonisk. Blikket brændte igen, men Erel var revet ud af rusen. Det, der før rev ham med, var begyndt at blive tåget, var begyndt at blive en grumset idé på vej mod det absurde. Blikket i øjnene, det korte øjeblik, det havde lignet frygt.

Magjar kyssede veninden igen. Han var blevet en forfører, en dødsagitator, en selvmordsprædikant. Veninden talte videre. Jeanne d'Arc havde altid fascineret hende, sagde hun. Magjar nikkede. Erel kiggede bare på. Det var en døds kult. Hun skulle brænde ihjel, midt på Rådhuspladsen. Jeanne d'Arc havde nok hellere været fri for bålet. Det her var absurd. Magjar var stolt af hende, sagde han, kyssede hende, kærtegnede hende igen.

Det her er en fucking døds kult, tænkte Erel, det er absurd. Det er ikke et opgør, det er bare den samme tro på dødens emancipatoriske evne, på martyriets inspirerende effekt, det der bringer mennesket i krig i tro på idéer udsagt af en profet. Det var historien, der gentog sig selv. Igen. Latterligt. Der blev skålet.

Gruppen omrokerede, satte sig sammen i allerede inddelte undergrupper med hver deres opgave for aktionen. Erel holdt sig fri og bevægede sig i stedet hen til Magjar. Veninden genkendte ham, og det gav Erel Magjars opmærksomhed. Han hilste på hende og satte sig på venstre side af Magjar, gjorde sig umage for ikke at lade hende i en afstand hvor samtalen kunne høres.

“Mener du det her?” spurgte han Magjar.

“Om jeg mener det?”

“Ja. Det er jo bullshit det her”

“Hvorfor er du her så?”

“Fordi der skal ske noget. Vi skal gøre op med det hele”

“Det er jo det vi har tænkt os”

“Ja, men hvad fanden er det her? Altså, hende der? Mener du det?”

“Hvad er der galt med hende? Og det her? Det er jo sådan noget, der er brug for, noget stort”

“Men for fanden... hun gør det jo kun fordi hun er helt skudt i dig” Magjar kiggede bare på ham. Erel fortsatte.

“Det kan du sguda selv se? Hun er helt skudt i dig, det er derfor hun gør det. Du kan ikke gøre det her, for fanden, du lader hende jo bare gøre det alene, hun slår jo sig selv ihjel for din skyld”

“Erel. For det første lyder det ikke til, du har gjort dig klart, hvad det her betyder, hvor stort det er, og hvor vigtigt det er. Og for det andet... hvis hun havde været en fyr, så

havde du aldrig sagt det der. Så havde du aldrig tvivlet på det.” Nu var det Erel, der kiggede.

“Kvinder kan ikke have store tanker ifølge dig, vel, Erel? De kan ikke have visioner, de er tomme skaller, der bare lader sig rive med af de store mænds store ambitioner, er det ikke rigtigt?”

Magjar vendte sig om til veninden. Erel var tavs. Helt tavs. Han rejste sig. Han ville væk. Væk fra sig selv, væk fra Magjar og væk fra det hele. Veninden stirrede på ham, nysgerrig og smilende. Hun skulle dø. Der var ikke mere at sige. Han forlod selskabet og bevægede sig ud gennem baren. Hun skulle brænde som en heks, hun skulle uddrive det onde af verden. Hun skulle dø for Erels idéer. Han måtte væk. Langt væk.

— 20 —

Ned ad Sværtegade, Kronprinsessegade, mod Nørreport, nej aldrig tilbage, aldrig tilbage, *fremskridt*, en sidevej, forbi Jazzhouse og ned ad Strøget, han skulle gå fra det hele nu, fra hundene og forstanden, fra menneskene og tiden og hele verden, han skulle gå fra døden, han skulle gå fra den død han selv havde været med til at skabe, han skulle gå fra den syge tid, der skabte døden, han skulle gå bort. Han kunne høre sig selv, hvorfor går du, hvorfor går du Erel, og han havde stadig intet svar. Så han løb. Ned ad Strøget, forbi alle ansigterne, der ikke kendte til tiden, sådan som det altid har været, byen er ansigter der forsvinder i ansigter, byen er længsel efter det ene ansigt, man kender. Men Erel havde opgivet. Der var ingen ansigter, han kendte. Hverken her eller andre steder. Ansigterne var alle de samme, syge og triste af at prøve at

være noget i sig selv uden nogen sinde at være andet end det, de blev gjort til. Og han kiggede på husene og butikkerne og gaderne med alt deres lys, og han så hvordan menneskene og byen var hinandens spejl. Det var facader mod facader. Byen var facader, og menneskene og bygningerne havde assimileret hinanden til kun at være overflade, til kun at posere. Det hele var et skuespil. Ingen vidste noget, ingen styrede noget, men alle troede de på den sande viden og den endelige kontrol, viden om deres eget liv, kontrol af egen lykke og sorg.

Og Gud så på dem, dem hæn skabte i sit eget billede. Og hæn så hvordan de som børn havde arvet hæns DNA, alle de små Guds børn. Gud så hvordan hæn havde sat dem i verden med samme håb som alle andre forældre, med håbet om at de kunne transcendere verdens forfærdeligheder, den menneskelige psykes utilstrækkelighed, håbet om at børnene skulle finde den lykke, som Gud aldrig selv fandt. Men børnene var skabt i Guds eget billede. Den fortvivlede, rasende, nærige, onde og kærlige Gud, der havde skabt børnene i sit eget billede. Og børnene var blevet som Gud. Utilstrækkelige. Gud, der kun ville dem det godt, men havde skænket dem et liv i utilstrækkelighed, et liv i smerte, på en lige så utilstrækkelig Jord, en Jord fyldt med smerte, den Jord for hvilken Gud ville det så godt men ikke havde evnerne til at gøre god.

Og den fortvivlede, fortabte Gud, der hver dag blev mindet om sit makværk, når menneskene bad til hænde for at modstå den smerte, hæn havde skænket dem ved at give dem liv. Den fortvivlede Gud, der intet kunne stille op imod smerten, for smerten var en del af hænde selv. Den fortabte Gud, hvis børn var blevet voksne og havde fortaget hænde. De børn, hæn havde villet alt godt i verden, hvem hæn havde lovet sin kærlighed og sin Himmel, disse børn havde vendt hæn bort.

De børn, der smertedes over al verdens ligegyldighed, smertedes over at søge mening, hvor der ingen mening var. Og Gud fortvivlede, for Gud selv kendte kun meningsløsheden. Ja Gud havde gjort som alle andre forældre, hæn havde håbet selv at finde mening gennem sine børn. Men der kom ingen mening. Og nu gik børnene rundt og ledte. Og Gud kunne se det ske, at hæn skulle dø i glemsomhed. Ved glemsomheden. At den dag ville komme, hvor ingen af hæns børn længere kunne huske Gud, at den dag ville komme hvor alle skrifter og overleveringer om hæn ville være borte. Og Gud tænkte, at det måske var for det bedste. At menneskebørnenes fremtid ville være bedre uden Gud. Gud tænkte på krigene og den død og den smerte, der var skabt i hæns ære.

Gud kiggede på sin Himmel. Den var stadig tom, og det ville den være indtil Dommedag. Gud var alene, som hæn altid havde været det. Monoteisme er noget lort, tænkte hæn. Det var tid, tænkte Gud. Tid til at genkalde sig minderne om Floden. Skylle det onde bort. Den store renselse. Det var det sidste håb. Der måtte være mennesker værd at redde.

Og så begyndte det at regne. En stille, fin forårsregn. Erel var forbi Rådhuspladsen og løb ned ad Vesterbrogade, ned forbi Hovedbanegården, hvor bænkefolket havde forladt bænkene og søgt ly under halvtage fra den svage regn. Det var ikke en regn, der kunne slukke en ild, tænkte Erel. Og han tænkte på døden igen, døden han lige var løbet fra, og han tænkte at han måtte længere væk, længere væk fra døden. Han løb ned ad Istedgade, og der ramte han neonlyset og lysten, der var han omringet af det København, der var som intet andet, det kødelige København, de mange intense lyster uden forbehold.

En bil stoppede ved fortovet og samlede en dame op. Det røde lys fra kældrene omkring gaden lod Erel glemme sig selv,

her ville de alle sammen have ham og hans penge, her var der intet skuespil, kun rå, kropslig business. Det her var kapitalismens kødelige højborg, lystens fejring af kapitalismen i dens mest rene form, de solgte kroppe, de lykkelige og de ulykkelige, de fattige fra syden og alle de andre, alle de der langt før den moderne ungdom havde internaliseret sexen som bare en måde at overleve hverdagen på, ligesom ungdommen brugte erkendelsen af byens naturlige ligegyldighed til at udvide sexens horisonter, frekvens og anvendelighed, så også sex blev til det eneste meningsfulde: meningsløshed, eskapisme, lyst og penge. De var her, og de ville have ham, han var smuk og lækker, han kunne blive suttet, han kunne kneppe dem, han skulle bare sige hvad han ville have, de var kødets og lystens soldater, de ville have ham, og de ville have hans penge.

Pengene havde han, lysten havde han, og midt i neonlyset, omringet af kødet og fanget i sit eget begær, der tænkte han på Dedalus og Mishima og H.C. Andersen og Kafka. De havde alle været der, på hver deres måde. Han så hvordan de flokkedes om ham, hvordan begæret faldt på en anden forbipasserende, som tog imod og forsvandt ned ad en sidegade, forsvandt i lyset fra kældrene og de billige hoteller. Erel havde en begærer mindre nu, men de ville stadig have ham, endnu mere end før. Han kunne få det som han ville, hvis han havde råd altså. De stod der med deres paraplyer, der beskyttede både dem og syndfuldheden fra at blive rensat. Erel ville søge ly hos dem, men vandet vækkede ham, han måtte længere væk, han var ved at købe sig helt ind i byen, ved at forsvinde til byen og dens marked. Han løb videre.

Mod Dybbølsbro, mindet om tysken og hovmodet, forbi Ingerslevgade og Vestre Fængsel hvor frygten blev masseproduceret så alle kunne vide sig gode eller onde, over broen

med udsigt til skorstenene og kraftværket og det store golde, øde jernbanelandskab på begge sider af broen. Videre, videre ned ad Kalvebod Brygge og forbi de tomme, uniforme, enorme pengehuse, de tomme hoteller og bænksfolket ved Hovedbanegården uden bænke og jakkesættene med kufferterne og bilerne forbi, forbi, passé, videre! Vandet der ramte vandet, vandet der ramte folket, og folket der kiggede på, mens de passerede hinanden, videre og videre og videre, byen passerede sig selv og blev mere og mere, ansigterne udvasket af regnen, passé, passé, i byen er der kun byen kun plads til byen. Kun byen, og al den by der skal komme, der var byggepladserne og alt det byggende der var efterladt i muddret, alle de nye tomme glasmonumenter, gennemsigtige så alle kunne se tomheden, latterlig, og under Langebro hvor bænksfolket fandt ly for regnen og kunne stirre på tomheden omkring dem, byggeprojekterne op mod Diamanten og dens mørke glas og de tomme brosten på Søren Kierkegaards Plads, hvor han aldrig ville have gået selv hvis han havde haft chancen, de store nye projekter, der skulle brede det hele ud til folket, det der skulle købe folket så de ikke gik videre end her, så de ikke fortsatte til Slotsholmen, hvor magten gik i arv og penge gav magt, den lille ø hvor folkeguerillaen så let kunne blokere broerne og belejre magten hvis den ville, og det ville den måske en dag hvis ikke man købte dem med moderne indkøbscentre og boligfradrag og fremmedhad, så man købte dem og dem der blev tilbage, dem der ikke kunne købes, dem lod man lokke med nye krige og nye fjender, sådan som enhver illegitim magt måtte gøre og havde gjort for evigt. Alt det tragiske, der syntes så latterligt nu.

Regnen faldt for man græd vel af grin i det højeste hahaha.

Videre videre videre over Knippelsbro og nu kunne han se det, 00'ernes dekadence og fråds, spaltningen af en moderne Kaba til to, Operaen og Skuespilhuset, hvor pilgrimmene vandrer til for at ære den store kære eneste Mammon. De rejste sig mod himlen som tvillingetårnene havde gjort det, Operaen der hvor marinen havde fejret fædrelandets døds kult i århundreder, og Skuespilhuset ved det gamle kvæsthus hvor folk var døde og lemlæstede for Gud og hans konge og hans fædreland og hans kapital.

Erel satte mod Operaen, forbi Christianshavn Station hvor to grønlandere snakkede om den moderne kolonialismes ubrydelige sammenhæng med den liberaldemokratiske sikkerhedsstat, forbi Christiania hvor det første af solen gjorde regnen tydeligere, det hele forsvandt i det begyndende lys og regnen og duften fra Staden, og snart var han der. De to milliarder kroner, kolossen der rejste sig i overdådig ligegyldighed. Han måtte op, op hvor det hele kunne ses, hvor man kunne nå det hele, træde på kolossen, sige farvel til det hele. Han var løbet fra døden, men han havde ikke lyst til at løbe mere. Han havde ikke lyst til at gå mere. Der var kun det sidste stykke, og så var hans vandren forbi. Så behøvede han aldrig gå mere. Snart var der intet længere. Han sneg sig ind i Operaen, aftenens forestilling var først sluttet ved midnat, der var stadig åbent og den sidste oprydning stadig i gang. Han fandt trapperne, op og op det sidste stykke, helt op til lemmen, der fører mod taget, lemmen der aldrig låses fordi ingen vel går mod taget, men her var han. Her var han, sammen med København, midt i sin egen tid. Den tid, han delte med resten af byen, den tid som byen havde gjort til sin egen. Her var de, alle sammen. De var latterlige, men de var det sammen.

Det, han kaldte for Latterligheden, var bare endnu en tid, hverken mere eller mindre latterlig end alle de tider, der var gået før. Det eneste der havde ændret sig var navnet. Tiden havde for Erel fået et navn – og derfor kunne man blive bevidst om tiden, og tiden kunne blive bevidst om sig selv. Latterligheden var det, *Historien* nu engang lod vise for folket. Latterligheden var blot Historien, der ville gøre opmærksom på sig selv, Historien der havde trukket én tilfældig tid til skue frem for en anden. Det var blevet Det Latterliges tur – det kunne have været så meget andet, så mange andre. København var så meget andet end latterlig, så meget mere, som han stod her og kiggede ud over byen.

København var mennesker, der levede og døde, en masse mennesker der ledte efter dem selv i byen og byen i dem selv, efter roen i at være og at være i roen. Latterligheden bandt dem hverken sammen eller holdt dem fra hinanden, Latterligheden var blot navnet på en tid, de var blevet givet af hinanden, og som de levede hver dag men altid holdt på afstand, den ånd der gik gennem tiden men som aldrig lod sig komme tæt på menneskene, en ånd der kun en gang imellem lod sig se i begivenheder, men alligevel var med til at skabe livet hver dag.

Erel kiggede på sine hænder og sine sko, det våde tøj og dråberne der faldt. Det er svært at gøre op med den tid, man er skabt af. Han så sig selv i Latterligheden, og han så Latterligheden i sig selv, men alligevel var det som om der ingen tid var, som om det hele udgik fra dette punkt. Han kunne løbe videre, men for nu var han her. Han kiggede ud på København, på tiden som den manifesterede sig som byens liv, byen som den kiggede tilbage på ham og byen som den spejlede ham. Her var den, tiden og byen, sammen med ham og alle de andre. Det var latterligt, men det havde det jo altid

været, for Hedda Gabler og for Marx, for de evigt vandrende og for bænkefolket, i Vanløses endelighed, for bumserne og de mange anonyme ansigter i Nordvest, for Nørrebro frihedskæmpere og døde og levende, Vesterbro korporlige fejring af fattigdommen i det tomme røde lys, Stadens inderliggørelse af fattigdommen i den evige tåge, Frederiksbergs fred og ligegyldighed og Indre Bys dans og sex og ild. De mange ansigter, historierne, de mange flugtforsøg, de håbefulde og de desillusionerede. Byfolket. Og regnen, der lignede at den skulle blive ved for evigt, regnen der en dag ville skylle byen og alle dens mennesker væk.

Her var han, svævende over byen. Tårnene og skorstenene. Og en svag, sort røg over Rådhuspladsen. Det var døden. Den havde allerede indhentet ham. Nej, han var aldrig løbet fra den, han havde blot vendt ryggen til. Den var her, som den altid havde været, og nu stod han lige foran den. Der var røgen, og der var kanten. Og der var København, og der var regnen og solen der slog ham i ryggen, himlen der blev lysere, og der var alle menneskene, alle sammen sammen, de var der, under den samme sol og den samme regn, i det samme København. Og han kiggede ned, helt ned. En anden dag, en hvilken som helst anden dag kunne det have været slut, lige der. Men ikke denne dag. Der er en tid til at leve og en tid til at dø.